

06.06.2023

Ilkka Volanen

Valon vuoksi

juoksu hiekassa 1969–2019

Saatteeksi

Tämän kertomuksen koostamisen alku oli vuonna 2004. Sitä aiemmin 90-luvulla olin jo pohtinut ja testannut mitä kertoisin matkastani, mutta silloin se oli ollut liian aikaista. Alkuajatuksen ja apurahojen avulla aloitin materiaalin järjestelemisen. Skannasin kaikkea mitä oli säästynyt ja tietokoneen kiintolevyiltä kaivettiin esille kaikki mahdollinen. Vuosien aikana työ sain jonkinlaisen suunnan, mutta vasta viime vuosina olen saanut rauhoitettua itseni ja tilanteeni, jotta kirjoittamiselle syntyisi tilaa.

On ollut vaikeaa kaivautua oman mielensä sopukoihin. Väliin on tullut pitkiä taukoja, koska olen sohaissut omiin muurahaispesiini.

En koskaan valinnut, mitä tekisin. Valo ja ääni valitsivat minut ja veivät kuin väistämättömästi.

Ihmisen ammatillinen kehittyminen on pitkä tie. Taiteen tekemisen tinkimättömyys on harvojen mahdollisuuksissa. Elämässäni työ ja tekeminen on ollut kaiken muun edellä. Olen kehittänyt itsestäni taiteentekokoneen, jolle mikään ei ole mahdotonta. Monesti tämä on ollut hyväksi, mutta hetkittäin aiheuttanut katastrofeja. Mikä olisi ollut oikeampi tie? Ei sellaista ole. On kuljettava tietään, joka voi mutkitella, mutta sitä ei voi kyseenalaistaa.

Elämäni varrella on ollut monia tärkeitä ihmisiä työssä ja yksityiselämässäni. Joitain mainitsen tekstissäni, moni jää vaille mainintaa, en ole heitä kuitenkaan unohtanut. Kiitos kaikille tuesta, rakkaudesta ja anteeksiannosta. Kiitos avusta tämän teoksen synnyttämisessä.

Taloudellisesti minua ovat tukeneet Suomen kulttuurirahasto ja Taiteen edistämiskeskus.

Kirjoituksessani en keskity ajankuvaan, vaan kerron siitä minkä muistan merkityksellisenä menneiltä vuosikymmeniltä. Se miten kaiken muistan, on hyvin subjektiivista. Muistojeni avulla avaan omat muistojeni suosikit ja joitain inhokkeja. Epäonnistumisiakin on tapahtunut, mutta ne jääkööt painajaisiini.

Ilkka

<i>PROLOGI: TIE ALKAA, KUN POLKU LOPPUU</i>	<i>1</i>
<i>I-NÄYTÖS: ALKURYSÄHDYKSET.....</i>	<i>3</i>
1. <i>KOHTAUS: ROCK ON RAJATON RIEMU</i>	<i>4</i>
2. <i>KOHTAUS: TEATTERISSA</i>	<i>10</i>
3. <i>KOHTAUS: LOPPUTYÖT.....</i>	<i>49</i>
<i>TYÖHISTORIAA</i>	<i>79</i>
<i>II-NÄYTÖS: VARJOJEN MAA VIE ETEENPÄIN</i>	<i>85</i>
1. <i>KOHTAUS: PERHE.....</i>	<i>86</i>
2. <i>KOHTAUS: SIIVET KANTAVAT.....</i>	<i>99</i>
<i>TYÖHISTORIAA</i>	<i>134</i>
<i>III-NÄYTÖS: TEKEMISEN VUORET</i>	<i>139</i>
1. <i>KOHTAUS: TEKEMINEN VIE - ETEENPÄIN</i>	<i>143</i>
2. <i>KOHTAUS: NÄYTTELYTOIMINTA</i>	<i>179</i>
<i>TYÖHISTORIAA</i>	<i>187</i>
<i>VÄ R I A I K A.....</i>	<i>195</i>

<i>PIENI MUSTAKANTINEN MUISTIKIRJA</i>	<i>209</i>
<i>IV-NÄYTÖS: RAADOLLINEN 2000-LUKU.....</i>	<i>223</i>
<i>1. KOHTAUS: AMMUTAAN SITÄ HEVOSIAKIN SANOI TALOUSMAAILMA</i>	<i>225</i>
<i>2. KOHTAUS: PUKUMIEHET JA -NAISET.....</i>	<i>244</i>
<i>TYÖHISTORIAA.....</i>	<i>285</i>
<i>TAIDEPAUSSI: LEHTIKIRJOITUKSIA.....</i>	<i>293</i>
<i>V-NÄYTÖS: JÄÄHYVÄISET</i>	<i>316</i>
<i>1. KOHTAUS: VOIKO UNELMISTA TULLA TOTTA.....</i>	<i>319</i>
<i>TYÖHISTORIAA.....</i>	<i>340</i>
<i>EPILOGI: VALON VUOKSI</i>	<i>345</i>
<i>POLKU JATKUU, KUN TIE LOPPUU.....</i>	<i>347</i>
<i>MUISTIVIHKO #2.....</i>	<i>349</i>
<i>KUVA-, PIIRUSTUS- JA TEKIJÄLUETTELOT</i>	<i>425</i>

PROLOGI: TIE ALKAA, KUN POLKU PÄÄTTYY

Ja virta vie mukanaan

Kotona, koulussa, nuorisotalolla soitin vinyyleiltä musiikkia
vietin aikaani levykaupoissa kuluttaen viikkorahojani
paeten todellisuutta unelmien maailmaan, jossa kaikki oli mahdollista

Annoin virran viedä mukanaan
Jokainen uusi unelma johti uusiin unelmiin
jokainen rikkoutunut unelma unohtui ajan virrassa

Vain satunnaiset painajaiset muistuttivat yhä rajallisuudesta

Uudet sukupolvet valtaavat hiekkalaatikat

ja vanhat väistykööt

päästäkää irti

1969 -

T-NÄYTÖS: ALKURYSÄHDYKSET

1. KOHTAUS: ROCK ON RAJATON RIEMU

VANHA YLIOPPILASTALO

Tärkeänä kulttuurin edistäjänä toimi, Vanhan ylioppilastalon valtauksen jälkeen, 1969 syntynyt HYY:n kulttuurikeskus. Se aloitti toiminnan Suomessa ennennäkemättömällä formaatilla, johon pian vastasivat muut ylioppilaskunnat.

Vanhalla oli jazz-klubi ja viikonloppuisin kaksi rock-klubi-iltaa. Kulttuurikeskus tuotti lisäksi esityksiä, joissa oli kokeellista teatteria, poliittisen laululiikkeen konsertteja ja muita ajan hermolla olevia esiintyviä kotimaisia ja ulkomaisia ryhmiä. Toiminta keräsi piiriinsä huippumuusikoita ja taiteilijoita monilta aloilta.

Aloitin ammattini ajankohtana, jolloin valo- ja äänitekniikkalaitteistot eivät käsittäkseni olleet kovinkaan kummoisia Suomessa. Äänentoistolaitteet olivat selkeästi tärkeämpiä viihdemaailmassa kuin valaistuslaitteet, jotka olivat teattereissa tärkeämpiä. Päättyöni noina vuosina oli Vanhalla DJ:nä. Sen lisäksi hoidin tilaisuuksien, konserttien ja klubi-iltojen äänentoiston sekä valaistuksen. Teinkö niissä valoja, varmaankin, mutta illan tunnelma taisi suunnilleen olla yksi yleisvaloratkaisu tilaan ja lavalle.

Nuo vuodet opettivat vaistoamaan yleisön tunnelman ja sen manipuloinnin. Musiikin avulla se oli suurempaa ja usein vahvempaa kuin teatteriesityksessä. Alkoholi ja illan funktio toki auttoivat tässä.

Vanhan näyttämö oli ollut Helsingin Kaupunginteatterin käytössä ennen sen muuttoa nykyiseen rakennukseensa 1967.

Heidän jäljiltään Vanhalla oli ”kaapin” kokoinen valopöytä, ja valonheittämiä oli joitain kappaleita. Koska valot eivät olleet ”se juttu”, ei niistä vanhoista plano convex-valonheittimistä ole mielikuvaa. Näillä välineillä Vanhalla toimi 70-luvulla myös Intimiteatteri Vanhan paloon asti. Intimiteatteri oli helsinkiläinen teatteri, joka oli perustettu jo vuonna 1949 vastaamaan modernin teatterin ja ryhmien kasvaneeseen kysyntään.

Muistikuvani 70-luvun alkupuolen valosuunnittelusta on vähintäänkin hämärä. Vanhalta mieleen on jäänyt vahvana muistikuva psykedeelisistä EPS valoista salin seinillä. Niitä tehtiin reaaliaikaisesti väriaineilla ja nesteillä lasilevyjen välissä, jossa nesteet saatiin diaprojektorin lämmöllä kiehumään. Se oli sotkuista touhua värien roiskinnassa, mutta tulos seinillä hämmästyttävää.

Psykedeelisten valojen pioneeri Joshua Light Show tuli tunnetuksi 1967. Vaikka alkuperäinen ryhmä lopetti 1970 luvulla, toiminta jatkuu vielä tänä päivänäkin ”yleisön pyynnöstä”.

Vuosien saatossa Vanhan toiminta antoi alalle nouseville valo- ja äänimiehille (ja -naisille) mainion koulupaikan. Taiteen asema, uuden järjestyksen hakeminen, esitysten monikulttuurisuus, laatu ja nopea toiminta kouluttivat alan ihmisiä laajalla rintamalla.

Vanhan sisällä tapahtui ja kehittyi luovuuden virrassa monia kuolemattomia esityksiä.

IDENTITEETIN NOUSU

Yhteiskunnallinen ja kulttuurin kehitys 70-luvulla ja 80-luvun alussa oli voimissaan. Moderni tanssi (kokeellinen tanssi siihen aikaan), kokeellinen teatteri ja Performance-taiteilijat tekivät Vanhalle esityksiä, joita ei muualle tehty. HYY:n kulttuurikeskus tuki kulttuuria antamalla talon, aikaa ja tuen toteutuksiin. Vanhalla oli konsertteja, tanssiesityksiä, teatteria ja festivaaleja kulttuurin laajalta rintamalta. Kaiken tämän keskellä vuosia yhdessä ollut valo- ja ääniryhmämme osallistui luovaan ideointiin ja oppi olemaan vahvasti prosesseissa mukana. Näistä töistä ei ole jäänyt arkistoihini mitään.

Alussa olin yksin Vanhan tekniikan puolella. Lopulta meitä oli kymmenkunta, ytimessä muutama. Teimme rock-keikkaa, konserttien valo- ja äänitoteutuksia, teatteriesityksiä, kulttuuritapahtumia jne. Teimme koko ajan keikkaa yksin tai yhdessä vuodesta toiseen. Oleellista oli kohdata jokaviikkoiset uudet haasteet, kotimaiset tai ulkomaiset. Haasteita kohdattiin pelottomasti ja ratkottiin rohkeasti yhdessä. (Ruusuisia mielikuvia, mutta historiasta kannattaa muistaa vain positiiviset asiat.)

Vanhan henki teki meistä toveriseuran ja talkoohenkisen ryhmän. Ratkaisevaa oli yhdessä tekeminen. Itseluottamus jokaisella yksilöllä kasvoi onnistuneessa ryhmässä ammattitaidon lisääntyessä. Mieli oli auki kaikelle. Ei tarvinnut pelätä, eikä vastaan tullut sellaista hommaa, jota emme olisi osanneet tai jota emme olisi lähteneet tekemään. Ja Vanha oli kotimme.

Vuosikymmenen edetessä vähenivät DJ:n työt. Sen lopulla ja uuden vuosikymmenen alussa moni meistä oli siirtynyt töihin teattereihin, joku jopa vakituiseksi. Tämä toimi pelastajana moniin ryhmän projekteihin. Pakettiauto kuljetti kalustoa lainaksi (byrokratian ohitse) heille, joilla oli rahaton keikka, jonka valot jäisivät muuten toteutumatta.

Ammatillinen valo- ja ääni-identiteettimme vahvistui ja tietoisuus asemastamme kulttuurin rattaissa lisääntyi. Vaikka olemassaolomme oli tiedostettu, jouduimme alati muistuttamaan siitä. Alamme hyväksyttiin, mutta sen vaikutusta toimintaan ei ollut sisäistetty. Oleellista kehityksellemme oli HYY:n kulttuurikeskuksen toiminta ja tuki työskentelytavallemme. He vahvistivat asemaamme luottamuksellaan.

Työskentelin Vanhalla vuodesta 1969 aina 80-luvulle. Mukaan mahtui monenlaista HYY:n kulttuurikeskuksen aatteellista ja toiminallista toimintaa. Alussa painopiste oli musiikissa, mutta aika nopeasti toiminta laajeni valtavirran vaihtoehtoihin.

Tuottajana toiminut Asko Mäkelä toteaa haastattelussaan (Kansan uutiset Sisko-Tuulikki Toivonen 15.10.2017):

”Vanhan Kulttuurikeskus perustettiin selkeästä tilauksesta, ja sen merkitys on huomattava. Talon suojissa on kasvanut todella merkittävä suomalaisen kulttuurieliitin sukupolvi.”

Mäkelälle henkilökohtaisesti Vanha on tärkeä.

”Se antoi kaikki ne mahdollisuudet, joista myöhemmin on ollut valtavasti hyötyä. Vanhan tuottajana toimiminen antoi uskoa siihen, että on mahdollista luoda paikka, jossa voi toteuttaa taiteilijoiden unelmia ja omaa kokonaisunelmaansa. Sitä, että eri taiteenlajit saivat tilaa ja tekijät voivat toimia yhdessä.”

Sunnuntaina 8.4.78 olin matkalla Tikapuuteatterin esitykseen, kun näin savun Vanhan katolla ja paloautot sen edessä. Edellisenä yönä oli syttynyt tulipalo, joka tuhosi suuren osan Vanhasta Ylioppilastalosta. Kaikkinensa tuli tuhosi juhlasalin ja näyttämö- ja tarpeistotilat kokonaisuudessaan. Muut tilat kärsivät huomattavia vesi- ja savuvahinkoja. Meiltä suljettiin takahuoneessa ollut arkisto ja työkalut.

Se oli merkittävä valo- ja ääni-ilmaisuun vaikuttanut tuho. Uudelleen rakentamisen myötä Vanhalle saatiin teknisesti sen ajan huippulaitteistot valoihin ja äänentoistoon. Menetimme nostalgisen näyttämötornin, mutta tilalle saatu valo- ja äänitekniikka mahdollisti kehittää esitysten ja rock-iltojen audiovisuaalisuutta. Laitteisto mahdollisti uusien visioiden toteuttamisen. Se oli luonnollinen ja onnekas jatko kaikelle sille, mitä olimme aikaisemmin tehneet.

Kaljaa ja lonkeroa juotiin niin kuin ennenkin, tämä ei muuttunut kumouksien pyöryksessä.

Vapaa tekeminen toteutui parhaiten rockin parissa. Kokoonnuimme perjantaina aamupäivällä rakentamaan valoja illan klubia varten tietämättä tarkalleen esiintyjistä. Kokeilimme erilaisia ideoita ja tyylejä toteuttaa rock-valaistusta. Kun äänentoisto ja valot olivat valmiit ja ilta koitti, istuimme alas ja joimme yhdessä kuohuviinit. Sitten joku meistä tai useampi meistä ajoi illan valoja improvisoiden niillä elementeillä, joita olimme rakentaneet. Illan päätyttyä aamuyöllä jäimme rakentamaan uutta valoratkaisua lauantaillé. Palkan sai virallisesti palkattu ja toiset olivat tekemisen ilosta mukana usein aamuun asti.

Vanhalla oli myös yhteispesula ja varasto, jossa asunnottomien valomiesten tavarat olivat. Pestyjen vaatteiden väri vaihteli pesijän valitseman väriytyksen mukaan.

tänään klo 20—02 rockia
UUTTA TAMPERELAISTA
MUSAA

**JUICE LESKINEN &
COITUS INT.**

volanen, b-oik. jne.
Liput 6.—, Lippupalvelusta.
huomenna 17. 2. klo 19.00
konsertoi Vanhalla:

EDDIE BOYD

komppi:
**SEGER - LAE -
ÖSTERBERG**

konsertissa mukana myös:
sekä Jyväskylästä:
Babyboy Varhama
Liput 6.—, Lippupalvelusta

ILKKA

hyvä syy jäädä stadiin

entytyyppejä
oja tarvitaan

anen ei kuitenkaan kiellä
senkaltaisten diskojen tar-

suutta. Mutta rinnalle
va vaihtoehtojen verk-
o diskoja, joissa soitetta-
nyös muunlaista musiikkia
n mielestään yleisö olisi ny-
tava näkemään, että myös
opin ulkopuolelta löytyy
tanssittavaa musiikkia.

Kokemuksesta voin sanoa,
en toteaa, että olipa mu-
kuinka tanssittavaa hy-
jos se ei ole jonkun Suzi
on tai vastaavan listani-
esittämää, on yleisöä ääret-
n vaikea saada tanssilat-

an työmaahansa, Helsin-
Vanhaan ylioppilastaloon
en on kuitenkin tyytyväi-

DJ ILKKAVOLANEN:

a väliajoilla häirii

DJ-ILKKA

WANHALTA RAJUINE
YTÄLAITTEINEEN

uerot nitävät ditää

aikea sa-
rille, jos yleisö jo etukäteen
suhtautuu negatiivisesti.

Dj | DISCO, DJ. ILKKA

jestämässään tilaisuudessa
osanottajille toivomuksen, et-
tä nämä mielessään pohtisi-
vat aiheita dis-
saman toivon
ennen kuin
juttuun lähem-
kä ymmärrät
lista meidän k-

sa käyvien kannalta on saada
väärt käsitykset romuttu-
maan ja ehkä silloin pystym-
me antamaan dj:lle mahdolli-
suuden olla sitä, mitä hän it-
se haluaa!

Ja rocki soi...

Discoja on t-
paikkoina ois-
uusimmat sit-

ta jopa
jossa työ

FREAK OUT

KELLO 20—01

Helsingiläisvierailu

naan vapaa-aikansa ha-

rastukset, mutta tuskin sil-
perhettä kykenee elättämään
Työ on epäsäännöllistä ja ty-
ajat epämukavia, puhumati-
kaan useimmista työpaikois-
ja metelistä. Täytyy olla tode-
la hyvä, eikä sekään riitä, tä-
tyy olla myös kuuluisa, jot-
va toimeen-

Vanhan Piiri

Tänään klo 19.30—02.00

FACTION

& yllätyksiä!

FREAK OUT-DISCO & ILKKA-lsä

Uutta folkkia musiikkisalissa,
2 kerrosta, 4 raflaa, Lucifer-valoshow,
Jukanpoksi, Liput 4:— ennakko Lippupalv.
ikää 18 v.

dän tiskijukiltaan
miten puuttuu
mattitaito, jolla
voitaisiin viedä
puun.

Dj Ilkka V
kokeillut klas-
discoissa. Tämä
kuitenkin Työ-
riön säännöksiin
kaan äänenvoimak-
paikoilla ei saa yli-

Myös nuorten
nen uusiin kok-
meisen kielte-
neeko sitte-
destä, ettei
suhtautua
tä hyvän

Freak Out Disco & Ilk

kerran sisäänpaa-
maksettu, täytyy
aluamaansa mu-

niltei kaikissa
amat levyt
den musiikki-
a ja musiikin-
ä merkitys on

leeseen ovat
on

A dark, atmospheric landscape photograph. In the foreground, a dark, silty river or stream flows through a marshy area with small pools of water. In the middle ground, a calm lake reflects the overcast sky. The background is dominated by a series of dark, layered mountain ranges under a heavy, grey sky. The overall mood is somber and quiet.

1974 -

2. KOHTAUS: TEATTERISSA

TYÖNI TIKAPUUTEATTERISSA

Pienten teattereiden, kuten Suomen Teatterikoulun Tikapuuteatterin, valojen tekijäksi kävi lähes kuka tahansa, kunhan sattui oikealla hetkellä ohittamaan teatterin ja hymyili. Jonkin verran piti tietää sähköistä, vaikkei sen perään juuri kysely. Arvostus tähän ”ammattiin” näkyi palkassa. Asemaa kuvaa myös se, että jollei sitten ollut pätkätyöläinen, niin löysi itsensä myös kaikenlaisista koulun remonteista.

Jotenkin ajauduin Tikapuuteatteriin. Aloitin 16.9.1974. Minut palkattiin aluksi produktiokohtaisesti pätkätöihin teatterikouluun. Tikapuuteatterissa oli tuolloin yksi näyttämöestari, joka rakensi, kuljetti ja pystytti lavastukset, yksi puvustonhoitaja ja valo- ja äänimies. Jonkin ajan kuluttua paikkani vakiintui ja teinkin sitten kaikkea teatteriesitysten lisäksi musiikkiluokan akustiikasta antennikaapeleiden vetämiseen.

Valaistuksen asemasta ammattiteattereissa ja valaistuksen toteutukseen käytettävästä ajasta noina aikoina minulla ei ole tarkkaa tietoa. Uskoakseni valaistus rakennettiin hieman ennen ensi-iltaa. Kunnallisissa teattereissa valojen tekijältä vaadittiin sähköasentajan koulutusta.

Onneksi visuaalisuuden merkitys oli kasvussa, ja valon merkitys yhtenä osana sitä. Työyhteisöjen ja ilmapiirin kehittyminen oli tärkeää, ne tukivat taiteenalan eteenpäin menemistä. Syntyi kysyntää ja tarjontaa valo- ja äänisuunnittelusta.

Täydennyskoulutuksen panostuksella kurssien sisältö muuttui painottuen värioppiin, havaintopsykologiaan, taiteen eri alueisiin tutustumiseen ja luovuutta vaativien tehtävien suorittamiseen. Osallistuin ja myöhemmin

Kavaluus ja rakkaus 1978

suunnittelin näitä kursseja. Ne toimivat pohjatyönä tulevalle valo- ja äänisuunnittelijoiden koulutukselle.

Alalla oli myös tarve saada koulutusta. Koulutus keskittyi perustietojen antamiseen sähköstä ja teatteritaiteesta. Teatterikoulun täydennyskoulutuksessa lisättiin jo alalla oleville valaistusestareille valaistuksen kurssitoimintaa, johon osallistuin (tehostemestarit joutuisivat vielä odottamaan). Taiteelliseen ilmaisuun liittyvä kurssitus alkoi 70-luvun lopulla lisääntyen 80-luvun alussa.

TIKAPUITA YLÖSPÄIN

Ensikokemukseni puheteatterista oli Klaus Louhikon herra. Olin tehnyt valoja Vanhalla, mutta lähinnä ajatuksella "että näkyy kuka soittaa". Nyt olin ensi kertaa elämässäni teatterissa, tuijotin näyttämölle ja jäin koukuun.

Valosuunnittelun opit tulivat minulle tutuiksi Tikapuuteatterissa ohjaavien opettajien Paul Suomisen ja Timo Martinkaupin kautta. Kävin keskusteluja heidän kanssaan valon suunnista ja kuvan rakentamisesta. Lähtökohtana pidettiin 120-asteen studiovalaistuksen oppeja (valon kolme pääsuuntaa).

Valojen päätavoite oli näkyvyys, jonka lisäksi tavoiteltiin realistista näyttämökuvaa (valo = aurinko, valaisin). Puhuttiin valon tulosuunnasta, kolmiulotteisen kuvan muodostamisesta, jossa päävalonsuunta oli merkittävässä asemassa kuvan luomisessa. Valon päätehtävä oli valaista ja tunnelmoida vain jonkin verran. Valotilanteiden muutokset perustuivat tekstiin, ollen tapahtumia tukevia "realismista tinkimättä". Kalusto koostui Strand Patt 23 profiileista, muutamasta loistavasta Patt 123 fresnellistä ja ainakin neljästä Pat 223 fresnellistä. Joukkoon mahtui jokunen Reich & Vogel profiilikin. Kaluston vähyyteen vastasin: "kun kamat loppuvat aloitetaan taiteen teko"

Tikapuuteatterissa tein parhaimmillaan varmaan toistakymmentä ensi-iltaa vuodessa. Esitystoiminta, joissa olin mukana, valmistui pääasiallisesti raittiusyhdistys Koiton näyttämölle, mutta paikkoja jouduttiin hakemaan myös ympäri Helsinkiä. Paikoista muistan, silloin entisöimättömän ”ruskean”, Säätytalon, Kallion vapaaopiston (nykyisin Kallion settlementitalo), Vanhan, Ylioppilasteatterin, Bragen juhlasali (Kasarmintorin laidalla) HTY:n sekä Svenska Gården. Epämääräisiä mielikuvia muista tiloista on, mutta 70-luvun alku on jo liian kaukana.

Vuosien aikana Tikapuuteatterin tuotantojen vaatimukset kasvoivat. Oma tietoisuuteni työstäni selkeytyi. Kun ylityöt ja työn määrä ajoivat minut kesäisin polkemaan pohjoiseen Lappiin ja Norjaan, kerroin hallinnon virkaa tekeville, että jollei työmäärä vähene, joudun lähtemään jo huhtikuussapolkemaan Lappiin, jotta saisin paineet purettua ja jaksaisin tulla takaisin töihin elokuussa. Tarve lisähenkilökunnalle oli valtava. Kun aloitin 1974 oli vakinaista näyttämöhenkilökuntaa kokonaista kaksi. Irtisanoessani itseni 1980, oli jo yli kymmenkunta.

Tein kuulemma ylitöitä enemmän kuin laki sallii.

Taiteellisesti olin valojen suunnittelijana saavuttanut tasa-arvon työryhmien sisällä. Ei se täydellistä ollut, mutta sain toteuttaa näkemykseni. Miten siihen sitten pääsin? Lukemalla ja analysoimalla tekstin, osallistumalla suunnittelukokouksiin, joihin keräsin ideakuvia, yleensä valokuvakirjoista tai taidekirjoista. Jokaiselle kohtaaukselle tai mielikuvalle pyrin löytämään kuvan, joka kaikkien mielestä voisi kuvastaa sisältöä (piirustuksia, kuvia, musiikkia, näkemyksiä). Taidekirjoja kannettiin useita kiloja kokouksesta toiseen, joissa teksti luettiin, esityksen aikakauteen ja sisältöön liittyviä asioita ja historiallista taustaa kerättiin ”lakanaan”. Lakanaksi kutsutaan esityksen kulkua ja sisältöä kuvaavaa paperille kirjattua kohtausten aika-akseliin sidottua listausta tapahtumista, tunnelmista ja muista vastaavista. Se oli tärkeä kehys suunnittelulle ja analysoinnin tekoon.

Lopulta olin luottamusmies, työsuojelevaltuutettu ja istuin koulun hallituksessa. Nuo luottamustehtävät aiheuttivat sen, ettei palkkani noussut. Siitäkin huolimatta, että siitä oli hallituksen päätösksin saatu. Seuraajani sai palkankorotuksen oitis.

Oivalsin pian harjoitusten merkityksen työni kannalta. Ajatusten sisälle pääsee, tunnelmien syntyminen ymmärtää ja sisäistää vain olemalla harjoituksissa läsnä. Valot voivat olla elävä osa esitystä omaksumisen ja tiedostamisen kautta. Rock-maailmassa olin tottunut nopeisiin muutoksiin tilanteissa yleisön kanssa. Teatterissa toimitaan pienemmän skaalan kanssa, mutta jokainen esitys on ainutkertainen tapahtuma jossa yleisön ja esiintyjien välisen vuoropuhelun on vaikutettava myös valoihin (ja ääniin). Valojen ajamisesta tuli tärkeää. Pyrin olemaan yksi tulkitsija muiden kanssa. Työryhmässä on kyse luottamuksesta, joka pitää ansaita. Toin ennakkosuunnitteluun ja harjoituksiin omat näkemykseni. Pyrin teoillani ja asenteillani vastaamaan annettuihin haasteisiin.

Vaikka valosuunnittelu oli vielä ”tupakka-askin kanteen piirretty”, se oli olemassa. Jokaisen valonheittimen paikka ja funktio oli tarkkaan mietittävä, sillä turha valokiila oli, ja on edelleenkin, lopputuloksessa todenkokemusta ja sisällöllistä kokonaisuutta heikentävä.

Merkittävimpiä töitä, jotka Tikapuuteatterista muistan, olivat tietysti kohdallani Klaus Louhikon herra (ensi-ilta 3.11. 1974) ja Kesäyön uni (ensi-ilta 2.5.1976). Herra Langen rikos 1977 oli huikea esitys kaikinensa. Siinä koin, kuinka yleisö hyväksyi murhan! Esitys oli riehakas ja mieleenpainuva. Aivan omassa sarjassaan olivat myös Simo Hurtta (ensi-ilta 17.11.1978) sekä Likaiset kädet (ensi-ilta 8.12.1979).

[illegible]

ote Helsingin Sanomien kirjoituksesta 2.2.1977

"Ilmaisuilla seikkailua on johtanut ohjaajaoppilas Arto af Hällström yhteistyössä tekstinkirjoittajan, saman kurssin dramaturgioppilaan Helena Anttosen kanssa. Tekstintekovaiheessa kirjoittaja ja ohjaaja kertovat tehneensä tiivistä yhteistyötä, jossa monet tekstiosuudet syntyivät ohjaajan kaavailmien näyttämöllisten tilanteiden pohjalta.

Harjoitusten edetessä tekstiä on jatkuvasti muokattu, mikä osaltaan on vaikeuttanut näyttelijäoppilaiden työtä, mutta toisaalta tekstiä on syntynyt juuri näyttelijäntyön innoittamana, kertovat tekijät.

Idea näytelmään on lainattu Jean Renoirin vuonna 1935 valmiiksi saattamasta elokuvasta, mutta Tikapuun versiossa asiat ovat saaneet aivan uuden ilmeen. Pilkottu elokuvarakenne ja filmikerronta on pyritty vaihtamaan sujuvampaan, keskitetympään ja näyttämöillisempään kerrontaan, neljään näytökseen ja yhteen näyttämökuvaan.

Näytelmän musiikin on säveltänyt Toni Edelmann, koulun musiikinopettaja, joka on tämän vuoden DDR:ssä opiskelemassa ja säveltämässä.

Lavastajana on vierailiut Taideteollisesta korkeakoulusta Tapio Rantanen ja puvustajana Pekka Talvensaari Normaaleissa teattereissa kymmenen miehen voimin hoidettavat valot ja tehosteet hoitaa Tikapuussa, Koiton näyttämön vaikeissa olosuhteissa yksi mies Ilkka Volanen.”

Ote Maija Savutien lehtikirjoituksesta Kansan Uutisiin

TEATTERIKOULULAISET KANSANRUNON LÄHTEINÄ

ensi-ilta 17.11.1978

Jos joku odotti Teatterikoulun IV vuosikurssin lopputyönäytteeltä Simo Hurtalta paljon puheenaihetta antaneen peteguulaisuuden uusinta näyttöä, huomasi erehtyneensä. Koulutustyö palasi kansanrunouden lähteille ja kiinnittyi Eino Leinon näytelmätekstiin varsin maltillisesti kokeilevana teatterina. Pikemminkin tämä Eino Leino -valinta liittyy viime aikoina heränneeseen perinteen elävöittämisilmiöön, ja onhan sitä paitsi Leinon merkkivuosi.

Yhdistäviä sukulaisuuspiirteitä silti oli tilan ja valojen käyttö, musiikin jäsentelevä osuus ja vahvat liikunnalliset keinot. Pieteetin sijasta osoitettiin oma käsitys kansantarustosta ja nuoresta Leinosta, vapaasti ja tuoreesti.

jälkikäteen ajatellen Arto Mellerin ja ohjaajan Kari Rentolan Simo Hurtan voima ja vaikutus koostui sittenkin vahvemmin visuaalisesta kuin sanan keinoista. Ehkä hyvin nuorten äänten rajatut mahdollisuudet jylhiin tai iäkkäisiin roolikuviin vaikuttivat sen. Mutta ennen kaikkea rohkea tilankäyttö ja illusoriset valaistukset.

Katsomo oli Pertti Hiikamon suunnittelemassa lavastuksessa rajoitettu takapermantoon, salin keskilattian laidasta laitaan sekä näyttämön valtasi Hovilan kartanon mahtava pirtti kartanoineen, jota lepattaviksi soihuiksi tyytellyyt valot kummaltakin seinältä valaisivat. Valoilla ja äänitehosteilla, suunnittelija Ilkka Volanen, oli esityskokonaisuuden kannalta tärkeä tehtävä, tunnelman ilmaisijoina ja tehostajina liikkeen ja sanan rinnalla, ja samaan draamallisen runollisuuden rakentamiseen tähtäsi Esa Helasvuon musiikkikin.

Teatterikoululaiset kansanrunon lähteillä

Jos joku odotti Teatterin kuulum II vuosikursin lop-
putyönsästä 51 m.
Hurtaalla paljon po-
heenaibetta antaneen petänsä
laumuden usulta näyttöä
luennaksi esityksensä. Koulu-
tustyyli palasi kansanrunouden
lähteille ja kiinnitryi Eino Le-
non näytelmäteoksen varik-
maltilleisti kokeilevana te-
terina. Pikemminkin täm-
Eino Leino -valinta liittyi vi-
me aikoina herttuuseen pe-
rinten elävöittämisnäköön
ja oohan sitä paitsi Leino-

Yhdistäviä rukoushuuspi-
teitä silti oli tilan ja valojen
käyttö, musiikki (launtele-
ousu) ja vahvat liikunnalliset
keinot. Pöytäkirja sijasta esi-
tettiin oma käsitys kansan-
ruudesta ja muoreista Leinosta
vastaan ja toisesta.

ARTO MELLERIN sovitin e
pitäisyyttä silmiä avuasti Laitanen sän
solmattakukaan. Toimet jakautu
alkutehtäviä
villillä sovit
tajan omat
ruusutilla j
dramaattisena
kiri län
Keskittäm

hän myyjäisistä on poistettu jo
joku henkilökin. Vastuu talon
peijasta Silja Nevalainen kaipasi.

Ilkka-lehti ajatteli Arto Mä-
lerin ja ohjelman Kari R. e n t i
i a n. Sime Hartan viime ja vi-
kasta kuostu silloinkin vahven-
mis viisailloista kuin ennen ku-
nosta. Uusi lyhyt maastus 60

[illegible]

SEMO HUUTTA teatterikouluilaisen tuloksemana - vasemmalla Simo Huutta - Tom Pöysä, Heikki omintätöitä Pirkko - Anna Niivaan sekä kirkkoherra Haerhonen - Jukka Koskisen.

solja Eika Volanen, ol
määräaikamies. Hänellä
tärkeä tehtävä, nauttii
sijoina ja tunteita. Hän
tuntee riittävästi, ja

[illegible]

Manja Myllylän vatsa
noina ja Seija Pitkän
lunekkaini läheistä Kooniki.
Sitten Hartanakin ne loivat val-
van ruusulmaa.

[illegible]

alkavaa näytystä ei vielä tavonta,
muuta viikoksi on.

Vainajainhuutoa kuului Hyvinkään pirtin puolestaosaan maalempoisena liikkuneen Hyrtan vaimo Anna, jolle Erja Marja antoi valttua. Hyrtan vaimon siunauksessa kuittavien lauloin, Anne Nielsenin esitelmällä oli sekoittuneita ja varmista pöytäkirjoja. Keskusteltiin kirkkoheraan Haarto-
kus. Matti Rautanen lausui-
herra Arvola ja Aaro Järvi-
sen lausuiherra Järvenmäen tu-
vot tyypillisiä huokauksia.
dotti väkii, josta esitelmän
siunauksen koreetista. Maria Sal-
minen puolestaan viittasi
vain maalempoisuudesta, jossa
säilytettiin ja arvoa.

MALIA SAVUTTE

VANHALLA 1976

Tikapuuteatterissa tehtiin ”Kesäyön unelma”. Ohjaajana oli Pentti Kotkaniemi, lavastajana Paavo Piskonen ja näyttelijöinä kurssin 1973–77 opiskelijat. Esityksen valot ja tehosteet olivat osuuteni, ja niiden lisäksi säveltäjä Toni Edelman pyysi minut mukaan musiikin tekoon.

Produktio tehtiin Vanhan näyttämölle. Nouseva katsomo rakennettiin etunäyttämölle alkaen näyttämöaukosta, ja esitys tapahtui syvemmällä näyttämöllä hyödyntäen silloista näyttämötornia ja sen siltoja.

Mieleeni on jäänyt koko näyttämön alueelle luotu metsän tunnelma. Suuri kangas, johon oli leikattu puiden lehtimäisiä reikiä, ripustettiin koko näyttämön poikki kolmen valonheittimien eteen. Näin saatiin luotua koko näyttämön kattava varjojen ja valon metsäinen tunnelma. Kun kangasta heilutettiin hitaasti, sen heiluminen liikutti varjoja tavalla, joka puolestaan teki metsän eläväksi.

Musiikin ja tehosteiden ajo tapahtui etunäyttämöllä katsomon sivulta. Annoin valojen iskut Tomi Tirraselle valokoppiin parvelle salin takaosaan. Hän ei nähnyt näyttämön tapahtumia katsomon takaa. Muistan jännitykseni koska iskuja oli paljon ja tämä oli ensimmäinen tekemäni Shakespeare. Jouduin joka ilta lukemaan tekstin läpi runsaiden ja nopeasti tulevien valo- ja ääni-iskujen takia. Tuskin ehdin katsoa näyttämölle.

TURUSSA 1978

Olin paikalla päivän tai kaksi, tuskin pidempään. Teos oli ”Viulunsoittaja katolla”. Lavastaja kutsui minut paikalle. Taloon oli palkattu nuori valaistusmestari, jota tulin auttamaan. Yksi hänen ongelmistaan oli näyttämömestari, joka oli kieltänyt siirtämästä valonheittimiä. Menin kyseisen ”mestarin” luo, esittelin itseni samalla ilmoittaen, että siirrän valonheittimiä. Valotilanteet syntyivät nähtyäni ensimmäisen puoliajan. Toinen puoliaika kirjattiin lähipizzeriassa, minulla oli kiire kotiin. Kuulin toisen puoliskon tapahtumat ja kirjasin selostuksen myötä listauksen valaistustilanteista. Ne olivat kopioita ensimmäisen näytöksen tilanteista.

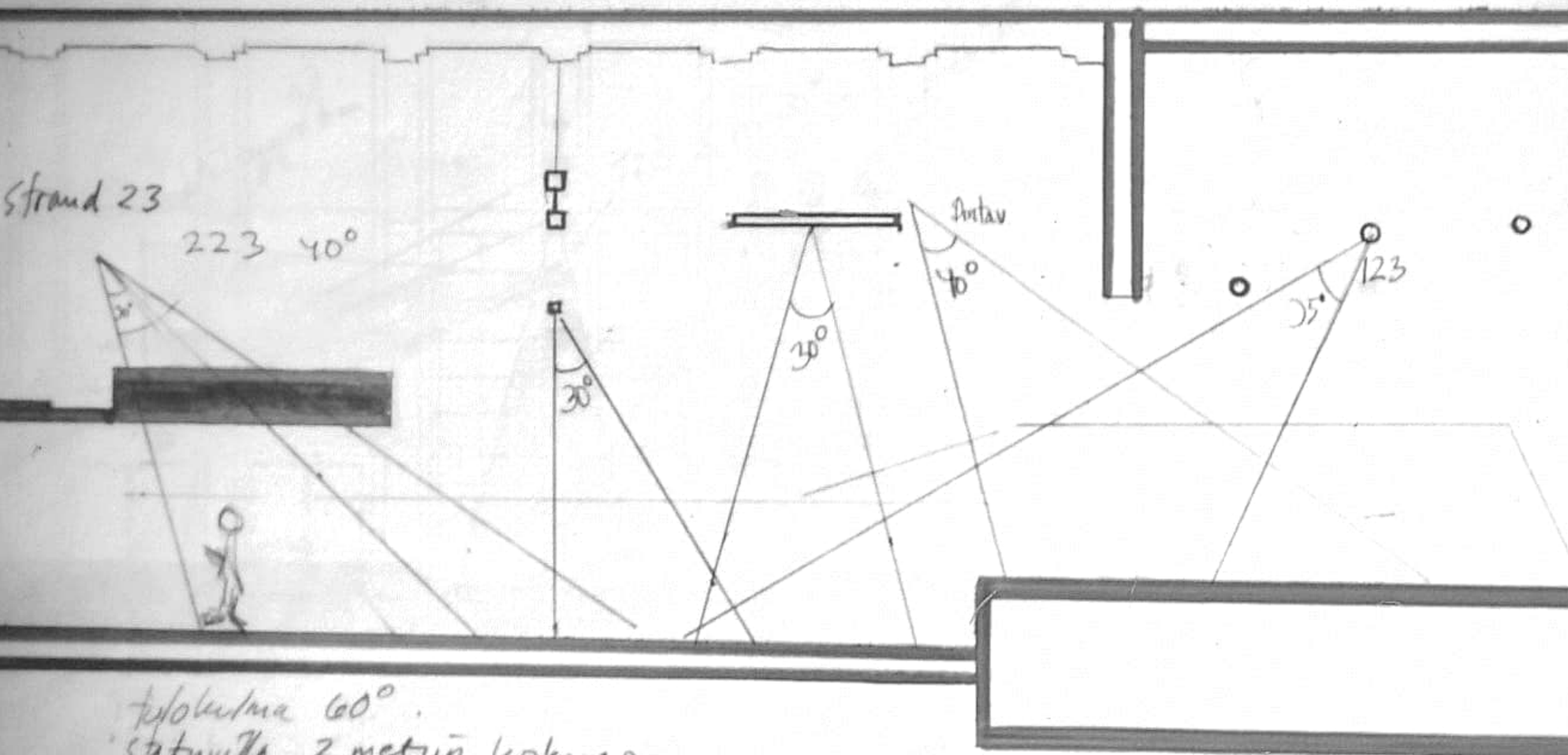
SIMO HURTTA

Tikapuuteatterin Simo Hurtan ensi-ilta oli 17.11.1978 Koiton salissa. Sen ohjasi Kari Rentola, dramaturgian teki Arto Melleri, musiikista vastasi Esa Helasvuo ja muusikkona oli Jukka Wasama. Lavastus oli Pertti Hilkamon, pukusuunnittelu Maria Salmisen. Näyttelijäkurssi oli Kari Heiskanen, Aaro Jaronen, Jouko Keskinen, Erja Manto, Marja Myllylä, Anne Nielsen, Kaija Pakarinen, Seija Pitkänen, Tom Pöysti ja Matti Ranin Jr.

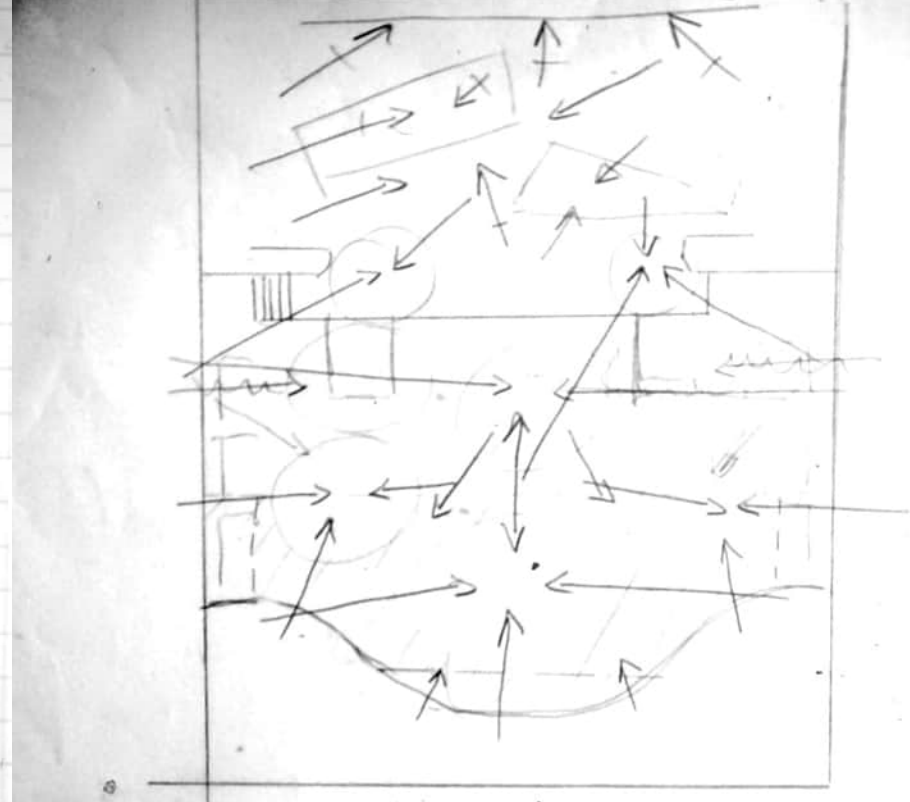
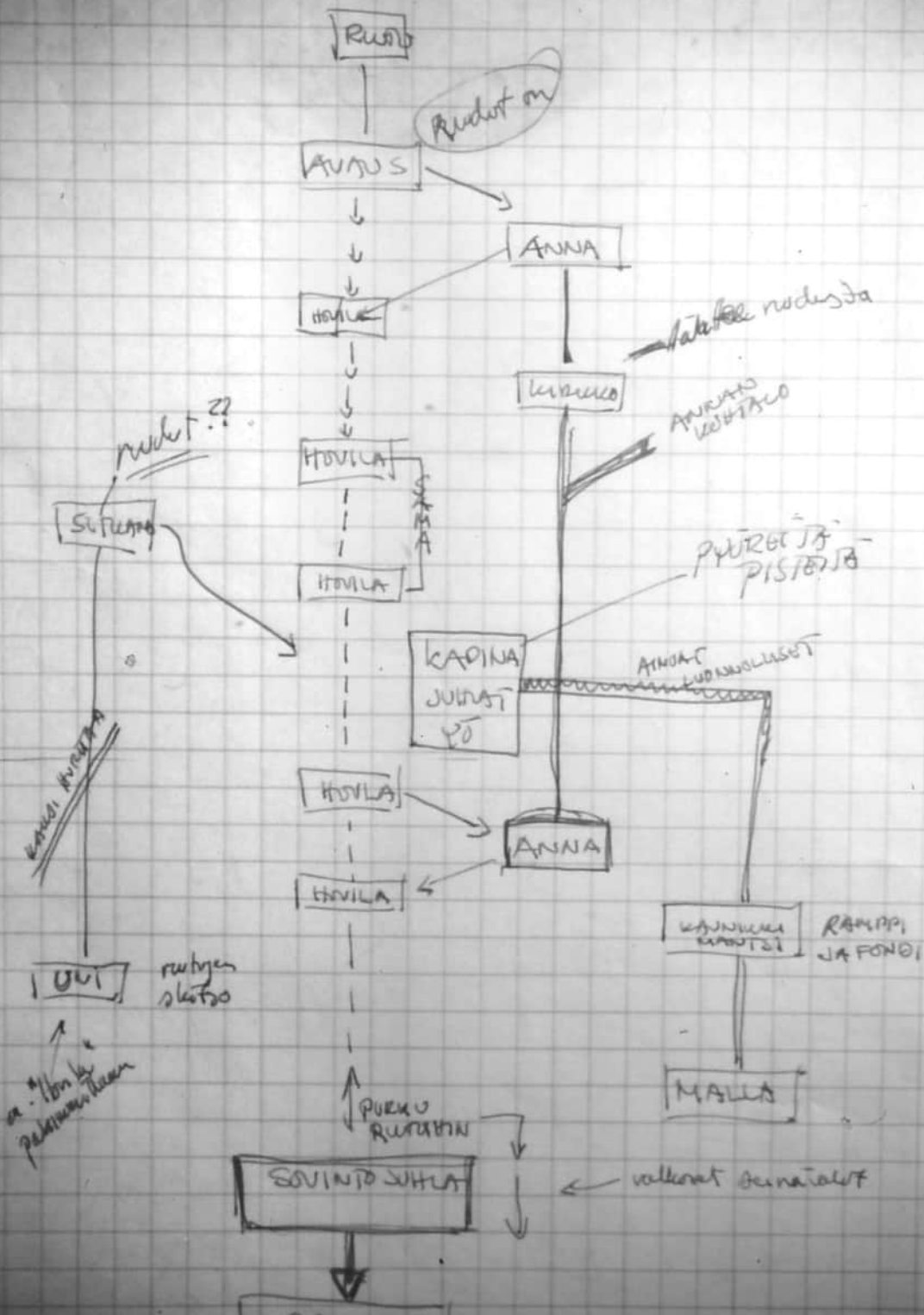
Työstä ei ole kuin muistikuvia ja muutama paperi jäljellä. Minä sain teosta tehdessä temmeltää ja luoda kaikilla taidoillani teatteritaidetta. Tämä oli alkusoittoa tulevaisuudelle.

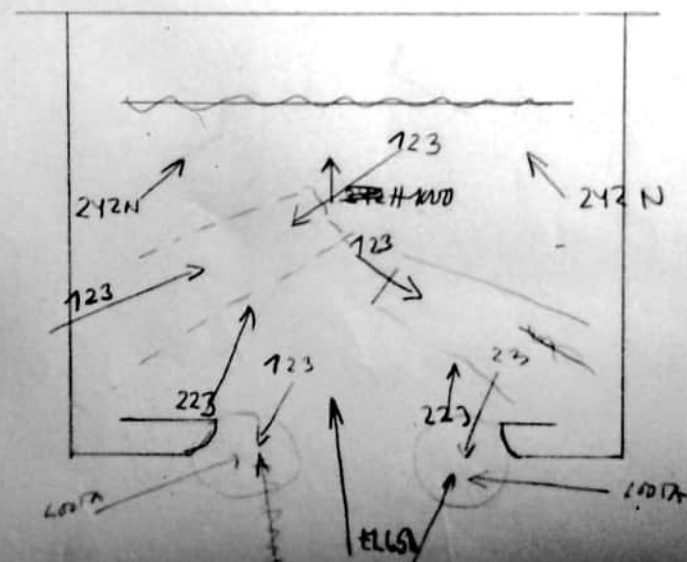
1:100

työkalua 60° .
statuvinä 2 metrin korkeus
 $\varnothing$ 4 m
säilyys 6,1 m

Näyttämö

*On turha luulla: ettei huomata, kun olet paikalla, ettet ole läsnä
sisältösi syntyy tekniikan avulla
et ole osa esitystä, jos esität olevasi*

SAMAAN AIKAAN

Vuosikymmenen lopulla minulle tapahtui paljon. Teatterin tekemisessäni oli uusi suunta. Monivuotinen työskentely Tikapuuteatterissa oli avannut ovia uuteen suuntaan. Uudet tuulet puhalsivat. Olin kohdannut ja kohtasin monia uusia vahvoja tekijöitä ja heidän ideologiansa sopi minulle. On vaikea arvioida mitkä työt tai mikä ajanjakso olisi ollut merkittävämpi kuin jokin toinen. Kaikilla on oma paikkansa ja merkityksensä kokonaisuudessa. Vuosikymmenen viimeiset työt olivat uuden alkua. Nostan esimerkiksi muutaman minulle tärkeän työn, jotka ajoittuvat vuosille 1977–1979.

Esimerkkinä Herra Langen rikos Tikapuuteatterissa vuonna 1977. Se loi pohjan uskolle teatteriesityksen voimaan. Työstä on jäänyt sieluun jälki. Se osoitti ryhmätyön merkityksen. Kuten samana vuonna äänitetyllä Jätenauhaa-levyllä todetaan: *”Jos kerran pahat ihmiset liittyvät yhteen ja muodostavat joukkoja, mikseivät hyvät tekisi samoin” Johan Lewis & Korjaa Bois. Samojen ihmisten kanssa matka jatku seuraavaan yhteistyöhön.*

Wikipedia kirjoittaa:

Pete Q:n vaikutus Suomen teatterielämään

”Näytelmä oli 1970-luvun lopun nuorelle suomalaiselle teatteripolvelle 1960-luvun Lapualaisopperaa vastaava merkkipaalu. Pete Q:ssa uusi teatterisukupolvi teki pesäeron 1970-luvun alun teatterin valtavirtoihin: brechtiläiseen teatteriin ja marxilaisiin sosialistisen realismin ihanteisiin. Vaikka joukossa oli monia taistolaisliikkeessäkin mukana olleita nuoria teatterilaisia, Pete Q itsessään oli vailla ideologisia painolasteja. Sen kritiikin kohteena oli totalitarismi ilmansuunnista riippumatta. Myös kerronnan tapa poikkesi monessa suhteessa 1970-luvun alun ihanteista.”

PETE Q, 1978

Alun perin HYY:n kulttuurikeskuksen piti tuottaa esitys ja sen piti valmistua Vanhalle. Vanhan palo huhtikuussa teki tästä mahdottoman toteutua, joten Pete Q toteutettiin Koiton salissa.

Pete Q oli työnä haastava. Katsomo sijaitsi kolmella sivulla. Koiton valokalusto ja sähkö olivat kortilla. Lainasin lisähimentimiä, muistaakseni kuusi niiden 18 lisäksi, jotka talossa olivat. Niinpä sähköstä tuli harjoitusvaiheessa pula. Jouduin säännöstelemään näyttämön ulkopuolisen sähkön käyttöä niin ettei esim. vessoissa saanut pitää valoja vaan oli oltava kynttilän valossa. Kun valaistus pääsi toteutuksessa pidemmälle, saatiin kaikki normaalivalaistus ottaa käyttöön. Harjoituksissa ovat valonheittimet tuntitolkulla täysillä pitkään, kun taas esityksessä niiden tehot laskevat huomattavasti.

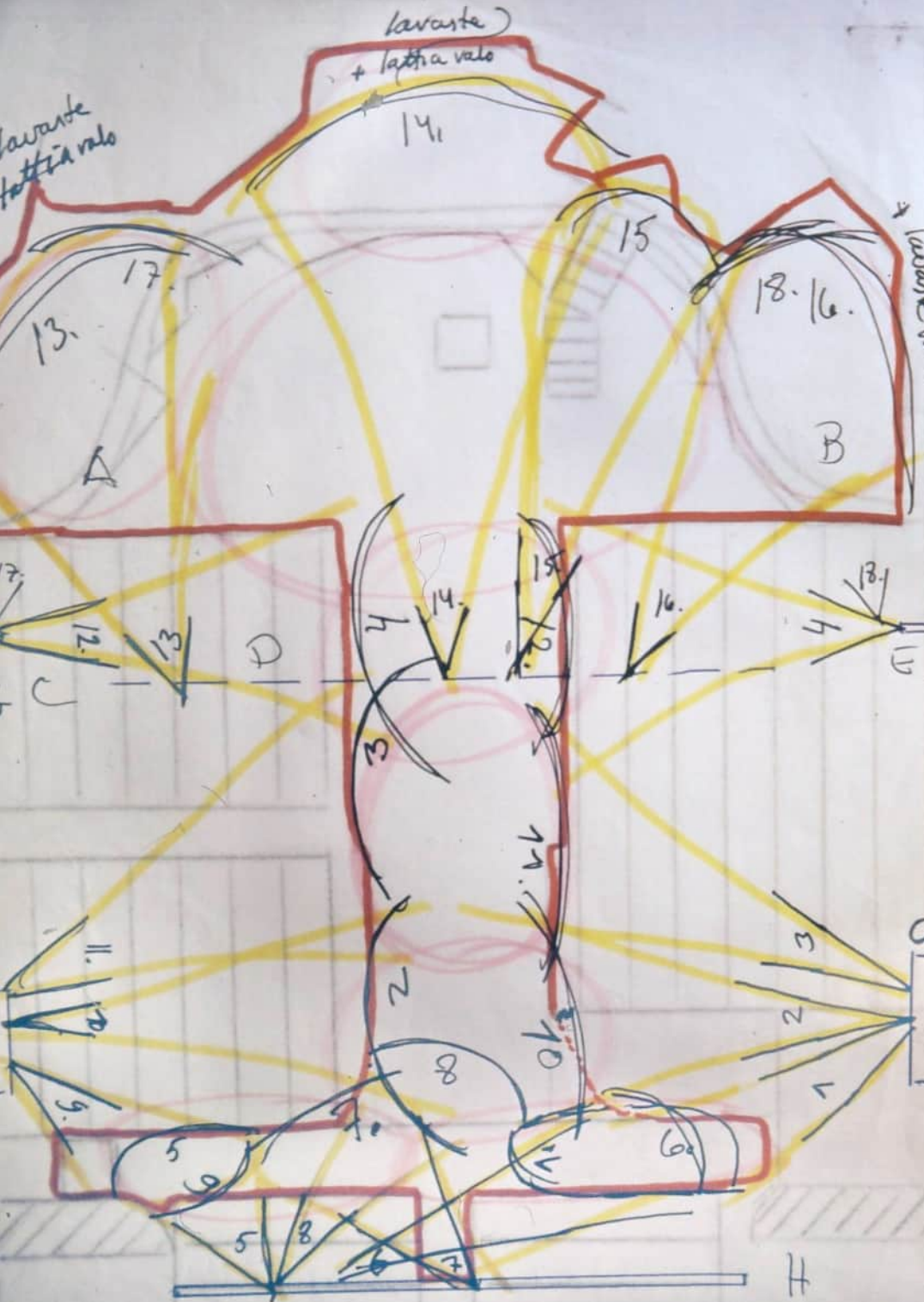
Näyttämöratkaisu asetti huomattavia vaatimuksia näyttelijöille myös valon takia. Replikoinnin tuli tapahtua oikeaan suuntaan oikealla paikalla sanottuna, jotta katsoja näkee puhujan. Tehdystä TV-toteutuksesta näkee valon riittämättömyyden kamerolle. Koska valaistus oli tehty katsojille, kieltäydyin muuttamasta valaistusta ohjaajan tuella, jottei maksaneiden katsojien kokemus esityksestä vesittyisi. Joitain pimeimpiä jaksoja Yle joutui kuvaamaan erikseen, mikä oli mielestäni taiteellisesti oikea ratkaisu.

Valaistusratkaisun onnistumiseen vaikutti se, että olin paperilla hahmotellut suunnitelmiani ja valmistautunut valojen rakentamiseen. 70-luvulla se oli ruutupaperille lyijykynällä piirtelyä ja 2000-luvulla 3D-mallinnusta ja kamera-ajoa. Molemmissa ääripäissä oli sama tavoite: ratkaista kaluston käyttö teknisesti ja tilallisesti. Tarpeet syntyivät sisällöstä, joka muodosti kalustolle vaatimuksia tilan lisäksi, ja piirtämisen avulla tila tulee tutuksi ja valokaluston saa maksimaalisen taloudellisesti käytettyä. Harjoitusten aikana, testauksien avulla viimeistellään suunnitelmat. Jo aika varhaisessa vaiheessa työhistoriaani opin tekemään töitä sillä kalustolla, mitä on eikä sillä, mitä voisi olla.

Myös valokerronnan monipuolistuminen asetti tarpeita valokaluston määrälle. Mutta harvoin jotain kerrontaan oleellisesti liittyvä ei saada toteutettua kaluston vähyyden takia. Löytyy monia tapoja ratkaista ongelmat, jos sisällöllinen tavoite on selvä tai olemassa.

GIRL'S LIFE, 1978

Tämä kahden naisen, Ida-Lotta Backmanin ja Ana-Yrsa Faleniuksen, sanaton teatteriesitys kiersi maailmaa useita vuosia. Noilla matkoilla pääsin myös näkemään monien festivaalien esityksiä, jotka ovat jättäneet jälkensä minuun. Ehkä vaikuttavimpana oli Amsterdamissa ja Kööpenhaminassa Festival of Fools, joissa kävin useammankin kerran.

Girl's life oli aikaisempaa syvemmälle vietyä työskentelyä. Siinä valo- ja äänidramaturgia oli saumattomasti yhtä näyttelijäntyön kanssa. Kaikkia elementtejä kehitettiin vielä esitysten myötä.

Tässä esityksessä oli värillä ensi kertaa oma tehtävänsä suunnittelussa. Värin käyttö töissäni oli ollut satunnaista: punaista ja oranssia kun on tulipalo! Nyt, värioppikurssituksen myötä, oli avautunut aivan uusi kerronnan tyyli: väri. Additiivinen värioppi oli minulle yhtä iso asia kuin musiikissa säveltäjien Luigi Nono tai Krzysztof Penderecki löytäminen. Miksi minulle ei ollut aiemmin näistä kerrottu? Additiivinen valo on vielä tänä päivänä monille käsittämätöntä, vaikka kuuluukin jo arkeen.

Valoissani erona aikaisempaan oli värin käyttäminen. Muuten valotilanteet olivat dramaturgian ja tarinan kerronnan mukaisia. Yleisesti voidaan sanoa, että valonheittimien sijoittelu muodosti jo silloin sen perusrakenteen, jolla olen aina tehnyt valoja. Takavalot, yläsivuvalot, etuvalot. Näillä elementeillä luodaan tila ja siihen tarvittavat muutokset. Lisäksi tarvitaan erikoisvalonheittimet mahdollisten voimakkaampien kohtausten luomiseen. Tämä ei poikennut tavanomaisesta. Mutta nyt lisäsin työskentelyyni värikerronnan sekä kylmän ja lämpimän valon käytön.

Girl's life -esityksessä edettiin karkeasti lämpimästä kylmään valoon. Tämä oli yhtä kuin roosasta kylmään siniseen. Lisäksi oli väriopin harmonian mukaisia sävyjä. Niillä täydennettiin puhdas valkoinen kokonaisrytmissä, jolloin kaikki valot eri yhdistelminäkin olivat suhteessa toisiinsa ja loivat valkoisen additiivisilla yhdistelmillään.

Esityksessä naisten naamat oli meikattu valkoiseksi. Minulla oli alkupuolella lämmin perusvalo (Cinemoid 10 Middle Rose) ja sain katsojan adaptoitumaan ja näkemään kasvot väriltään normaaleina. Loppua kohti edetessä valon väri muuttui kylmäksi

Cinemoid 67 Steel Tint), jolloin kasvot kalpenivat ja valumat meikissä korostuivat. Tuohon aikaan C10 ja C67 ero oli mielestäni pieni. Pienellä värimuutoksella dramaturgia sai tukea valoista.

Silmä haluaa nähdä väreiltään harmonisen maailman. Jos jokin väri puuttuu tai jotain on liikaa, silmämme adaptoituvat pyrkiessään luomaan kuvan "luonnolliseksi". Koska meillä ei ole tarkkaa värimuistia, valosuunnittelija voi säätää katsojille tarkoituksiensa mukaisen valkobilanssin. Valosuunnittelija näyttää, mikä on kirkas ja mikä on valkoinen.

Ensi-ilta oli joskus 1978. Teatteriryhmä Porquettas oli kahden naisen Ana-Yrsa Faleniuksen ja Ida-Lotta Backmanin perustama. Girl's life esityksen ohjasi Raila Leppäkoski. Lavastusta kehiteltiin matkan varrella ryhmänä. Minä tein valo- ja äänisuunnittelun. Esityksiä oli usean vuoden ajan ympäri Eurooppaa ja USA:ta.

Esitys oli noin tunnin pituinen. Lavastus saatiin mahtumaan muutamaan matkalaukkuun, jotka olivat myös esityksen rekvisiittaa.

GIRL'S LIFE BY PORQUETTAS

Otteita Helsingin Sanomat, lauantaina 2. helmikuuta 1980, Kirsikka Siikala

Kappale kahden tytön elämää

On lähes ihme, että tässä momentteihin, lautakuntiin ja laitoksiin suljetun kulttuurin maassa joskus syntyy ilmiötä, jotka eivät kuulu virallisiin kategorioihin. Tällainen piristävä poikkeus on kahden nuoren naisnäyttelijän ryhmä nimeltä Porquettas, joka on saanut alkunsa impulssinomaisesti Keski-Euroopan kesässä. Sitten teatteri on kiertänyt pohjoismaita ja etsii esitykselleen yleisöjä nyt myös kotimaassa.

Girl's life on nimeltään teatterin pantomiimin esitys, jota voisi luonnehtia lähinnä iskeväksi näyttämöpamfletiksi naisen asemasta. *Girl's life* on ohjannut Raila Leppäkoski kahden tytön pantomiimidialogiksi, jossa kolmantena henkilönä esiintyy tietenkin mies — ilmapallopäinen pikkutakki.

...

Teema ja sen toteutus on siis hyvin ajattomasti ajankohtainen ja kansainvälinen. Se ei kuitenkaan ole ilmeetön tai lattea, vaan nousee kahden esittäjänsä hellittämättömästä ilmaisunilosta ja -tarpeesta.

Heidän tekemisensä on voimakastahtoista esitettävän asian takana seisomista ja poleemisuudessaan vaikuttavaa.

...

Girl's life on sananmukaisesti köyhää teatteria ja yrityksenä uhkayritys. Lämpimästi toivoisikin, etteivät nämä tytöt joudu pakkaamaan pientä teatterikapseliaan vintille, vaan heille löytyisi elintilaa Suomessakin. Ja mahdollisuus uusien ideoiden kehittelyyn, uusiin kahden näyttelijän esityksiin, kokeiluihin ja kannanottoihin.

Valokuvat otti Paula Kukkonen erikseen järjestetyssä läpimenossa
valojen kuvausta varten.

LIKAISET KÄDET, 1979

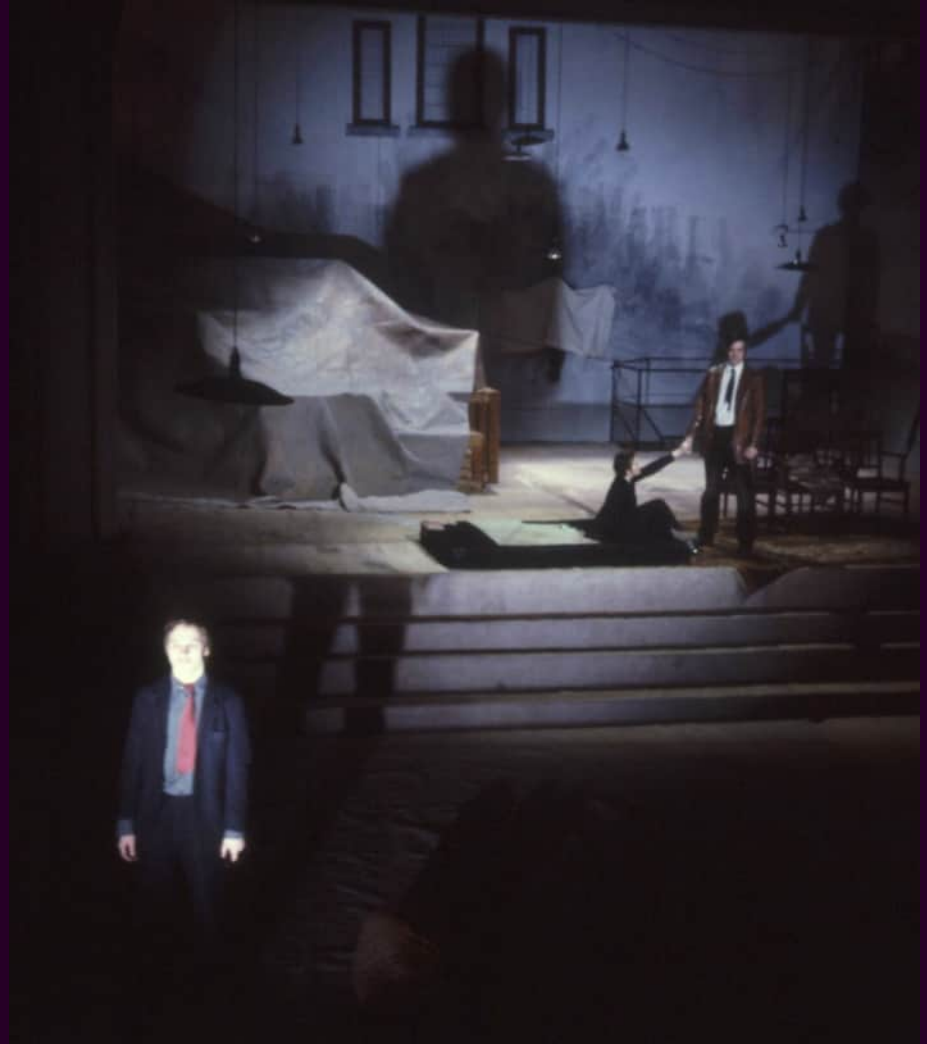
Luin näytelmän tekstin muutaman kerran keskittyneesti, mutta se ei auennut. En saanut kosketusta sisältöön. Suunnittelun oli siis haettava ratkaisunsa jostain muualta.

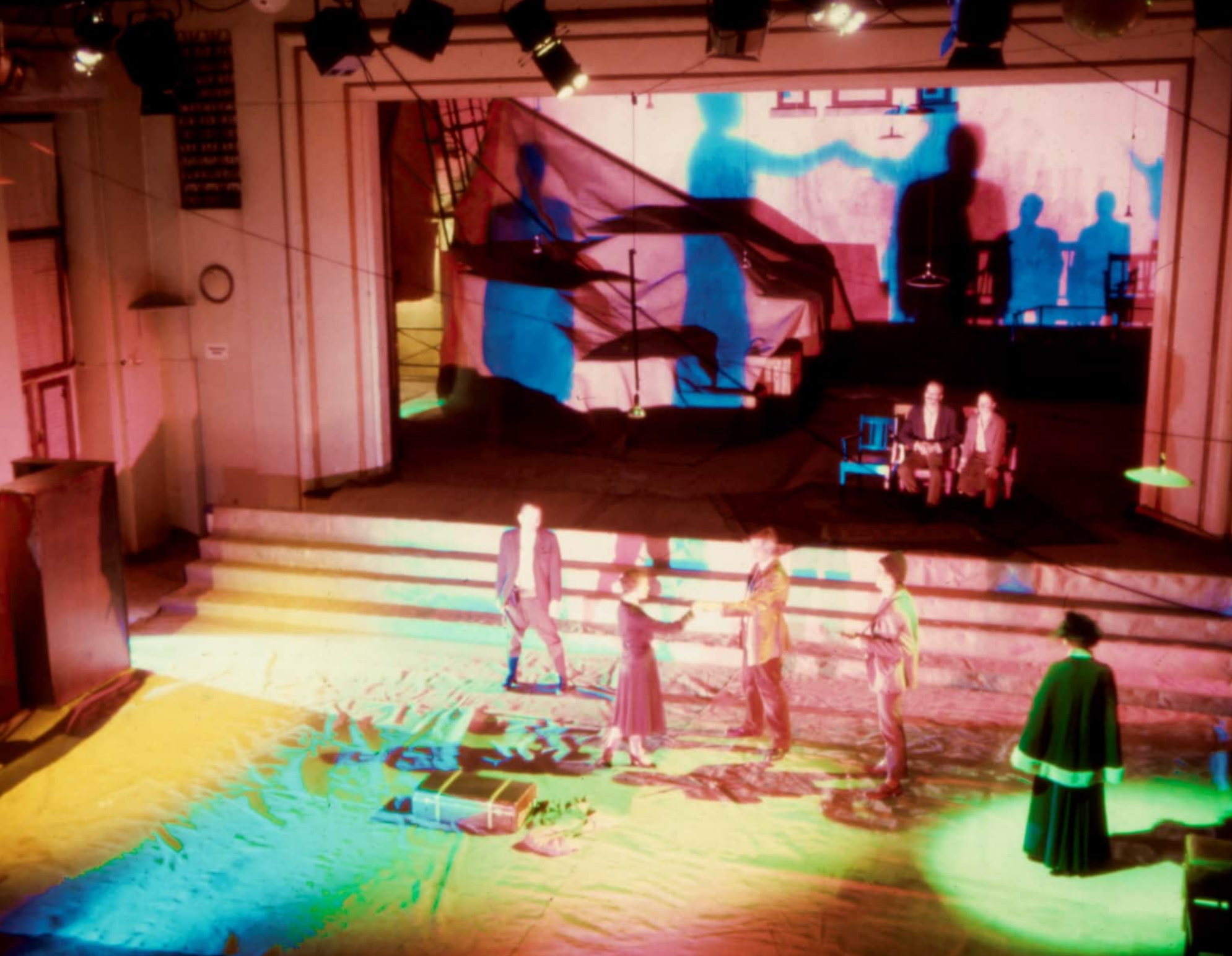
Tämä esitys toimi varsinaisena värien läpimurtona töissäni. Olin käynyt Tukholmassa värikurssin, joka räjäytti tajuntani. En ollut aiemmin ollut tietoinen additiivisesta väriopista, josta olin juuri saanut loistavan kurssituksen. Samalla kurssilla myös suunnittelun salat saivat vahvistuksen. Tajuntani oli aukeamassa uuteen valon ja äänen ajatteluun. Ne ovat jotain muuta kuin pelkästään tehosteita ja kolmiulotteisen kuvan luomista. "Lopputyöni" Suomen Teatterikoulussa oli ehkä juuri tämä. Siinä menneen viiden vuoden opinnot yhdistyivät. Meillä ei ollut Likaisiin käsiin esitysoikeuksia, joten jokainen esitys oli "yksityistilaisuus". Ensimmäinen esitys 08.12.1979 oli Koiton salissa. Ohjaus oli Raila Leppäkosken ja lavastus Erkki Saaraisen.

Lavastuselementtien mittakaava yllätti minut, kun lavasteita kannettiin sisään: "Siis ovatko ne noin isoja?"

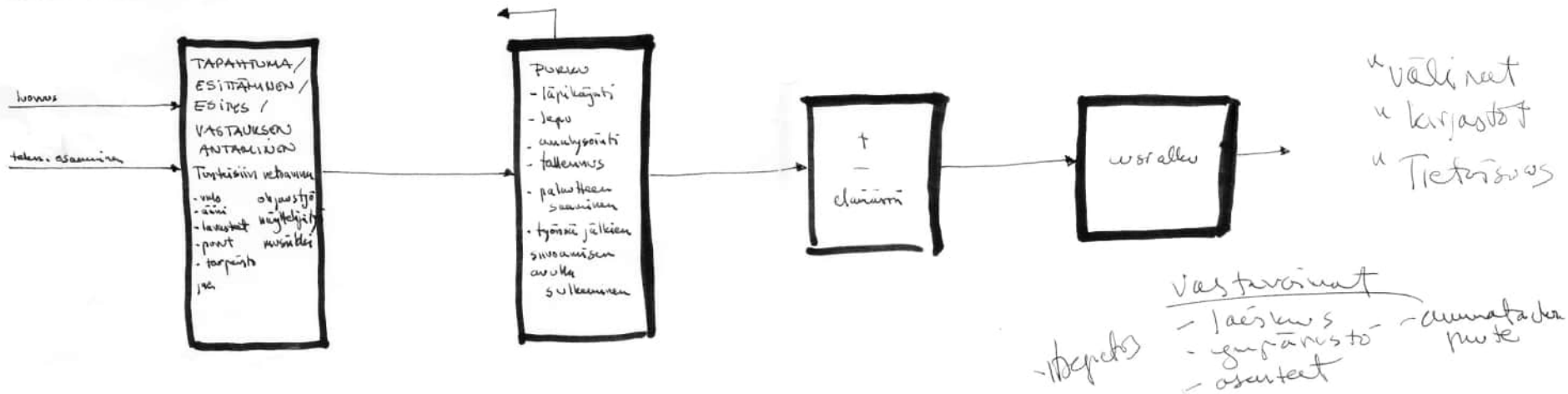
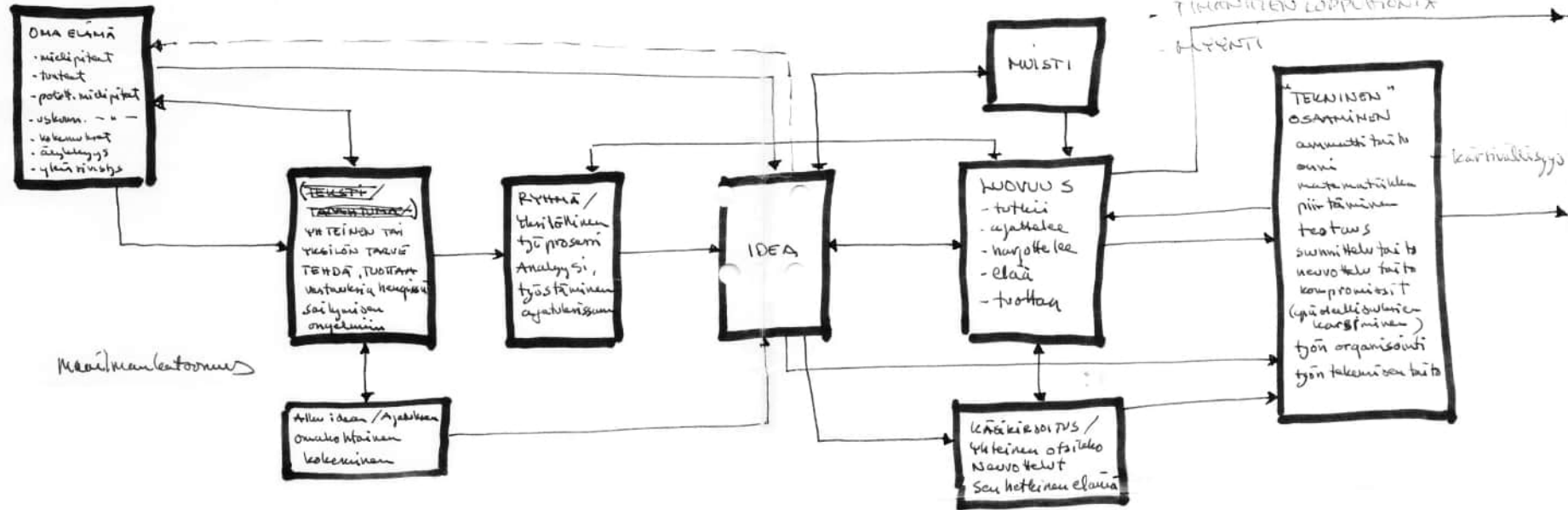
Minulla oli käytössä 7 valaisinta (Par56), joista kolmen korkeutta pystyin nostamaan ja laskemaan, jolloin tilallinen muutos näyttämöllä oli mahdollista. Loppukohtauksessa äänen tuella ja laskeutuvan valon avulla teki mahdolliseksi näyttelijän pienentää tuskaansa, sillä visuaalinen maailma ahdisti ja supisti hänen maailmaansa.

Esimerkkinä valon suunnasta ja sisällöstä on kuva, jossa näyttelijä seisoo pimeässä huoneessa ja katsoo oven raosta viereiseen valoisaan huoneeseen. Kuvassa näemme miehen kasvot kirkkaassa valokiilassa. Samalla hänen varjonsa on miehen ja naisen yllä. Varjo kertoo tulevan murhaajan.

Vastuvinat 7/2

3. KOHTAUS: LOPPUTYÖT

TOUKOKUUME VANHALLA 21.-31.5.1981

pöörös Jan Faust

to 21.5 klo 19.30 TANSSESITYS (sali) (Ulla Mirsch, Leena Harri, Kirsi Monni) <i>SOLE LAND</i> SUKLAATA MUUMIOILLE -teatteriesitys (Lotta Backman, Ilkka Volanen) liput 20,- klo 21.00 KLUBI-ILTA (sali) TANSSSI-IMPROVISATIOITA SAKKA-YHTYE <i>SCALDS</i> liput 10,-	ti 26.5 klo 19.00 ja 21.00 HUONE-tanssiesitys (sali) (Stinching Dansproduktie -ryhmä Holmarnista) (huom. kaksi esitystä peräkkäin) liput 20,- ke 29.5 klo 19.30 CASSANDRA (YT:n studio) liput 20,- klo 21.00 HUONE (sali) liput 20,- (yhteislippu molempiin esityksiin 30,-)
la 23.5 klo 20.00 BALLADEJA ISÄLLE (YT:n studio) (musiikki-runon-tanssi-tapahtuma) liput 20,-	to 28.5 klo 19.30 VERINEN SUU (sali) (Tiia Louste, Pamela Mandart, Pekka Mandart, Pirjo Bergström, Tomi Tiittanen) sekä HÄLLÄPYÖRÄ (Raima Huudenin soolotanssi) liput 25,-
su 24.5 klo 19.30 VINDHÄXOR (sali) (moderni tanssiryhmä Ruotsista) liput 30,-	su 31.5 klo 19.30 KAIKKI JOTKA JOTAIN TIETÄVÄT (YT:n studio) (Matti Bergström, Pirjo Bergström, Tiina Bergström, Matti Peltonpää, Kai Salomaa) liput 20,-
ma 25.5 klo 19.30 CASSANDRA (YT:n studio) (Erja Asikainen, Liisa Ruoho, Ulla Kolvisio) liput 20,- klo 21.00 GETTING OUT-näytelmä (sali) (Terhi Panula, Karin Paclius, Eira Sorloja, Jyväskylä Kovalaj, Leena Havukainen, Kai Salomaa, Eero-Pekka Kolehmainen) liput 20,- (yhteislippu molempiin esityksiin 30,-)	KAIKKIIN TILAISUUKSIIN ENNAKKOMYYNTI LIPPUPALVELUSSA Järj. POIKKIVÄTEEN TAPAHTUMA ry ja HYVÄN KULTTUURIKESKUS

TOUKOKUUME 1981

Toukokuume-festivaali järjestettiin Vanhalla 1981. Sen liikkeelle paneva voima oli poikkitaiteellisten esitysten tekeminen "ilman rajoja".

Keräsimme porukkaa Ulla Koiviston kanssa perustaaksemme Poikkitaiteen tapahtuma -yhdistyksen eli Potta ry:n, mutta sitä ei kuitenkaan koskaan virallistettu.

Yhteistyössä HYY:n kulttuurikeskuksen kanssa me Potan väki rakensimme ainutkertaisen Toukokuume-festivaalin, joka oli kymmenpäiväinen tapahtumien sarja, jossa useat eri ryhmät ja taitelijat esiintyivät.

Festivaalilla rikottiin rajoja monilla tavoin. Yhteistyö eri alojen taiteilijoiden kanssa oli saumatonta. Palkkaa ei tästäkään kukaan saanut. Esitykset olivat musiikkia ja tanssi-improvisaatiota, musiikki-, runo- ja tanssi-tapahtumia, Ulla Koiviston uuden teoksen ensi-ilta ja uusia teatteriesityksiä. Lisäksi oli vieraileva tanssiryhmä Stinching Dansproduktie-ryhmä Hollannista ja Vindhäxor Ruotsista.

Oma esityssponnistukseni oli käsikirjoitus, ääninauha ja valot teokseen "Suklaata muumioille". Innolla luotu esitys, jossa esiintyjinä olivat Ida-Lotta Backman ja ääninauha. Ulla Koivisto auttoi Ida-Lottaa näyttelijäntyössä. Valaistus oli perusvärien käyttämistä ja lavastuksena oli Vanhalta löytynyttä, jo useammassa teoksessa kierrätettyä lavastusmateriaalia.

Otteita kirjoituksesta Helsingin Sanomat 23.5.1981 Matti Tiihonen

Suklaata muumioille vanhalla

Teksti, äänet ja valot Ilkka Volanen. Huudot Ida-Lotta Backman.

Vanhalla alkaneeseen Touko-kuumeeseen osallistuu viitisenkymmentä vapaaehtoista esiintyjää ja järjestäjää. Kuumeen teatteriosuuden aloitti Ilkka Volanen ja Ida-Lotta Backmanin Suklaata muumioille, kokeellinen esitys.

...

Suklaata muumioille kokee tuoda kaaosmaisen elämän näyttämölle aidon sekavana, aiheuttamaan inhosta analyysiin ylettyviä värinöitä katsojissaan.

...

Puheosuuksissa herjataan jokaista ismiä ja opinkappaletta, joka on johtamassa totalitarismin kautta kaikenkattavaan tuhoomme. Tiennäyttäjä on uusnisti, ideologiat hylännyt Rauha, joka tarjoaa utopiaa ihmisyydestä.

VARKAIDEN YÖ

You've come a long way, baby.

JARVI. HYVINKÄ KULTTUURIKESKUS

VANHALLA 20.3. KLO 20
LIPUT 20,- IKÄ 18 V.

VARKAIDEN YÖ 1982

Tuon ajanjakson huipentumana voidaan ehkä pitää Varkaiden Yö antitapahtumaa. Varkaiden yö oli yhteen iltaan löyhällä käsikirjoituksellani nidottu ryhmien ja taiteilijoiden performanssi. Mukana olivat "kaikki". Vanhalla tapahtui kaikkea mahdollista, kuppilan puhujan korokkeelta hautajaisiin ja poikani Janin "Villakoira"-näyttelyyn kuppilan seinillä.

Yleisön otti vastaan ruumisarkussa makaava Kari Väänänen ympärillään felliniläiset hahmot. Varkaiden yö – paradoksi, absurdi kuva tästä päivästä oli myös jäähyväiset Vanhalle.

Illan esiintyjinä oli n. 30 muusikkoa sekä nykytanssin, nykyteatterin sekä performanssitaiteen edustajaa. Visuaalisuutta vahvisti maskeeraus, jolla luotiin koko joukolle illan teemaan yhtenäinen ilme. Vanhalla tapahtui 3-4 tunnin ajan: ryhmät improvisoivat ja esiintyivät joka puolella rakennusta. Illan päätteeksi musa soi ja kansa sai purkaa ihmetystään. Ilta huipentui arkun hautaamiseen jälkeen trion musiikkiesitykseen, jossa flyygeli hajotettiin palasiksi. Triomme muusikot olivat Vinski flyygelissä, Ilkka syntetisaattoreissa sekä saksofonisti, jonka nimeä en muista. Tämä "ainutlaatuinen esitys" oli tarkoitus äänittää, mutta äänitys epäonnistui täysin (niin kuin vain ammattilaiset osaavat töpätä).

Tapahtuma oli jostain syystä saanut liikkeelle useita Hesarin kirjoittajia! Heiltä ei tullut mieltä ylentäviä kirjoituksia, mutta paikalla olleet tuhatkunta ihmistä pitivät illan monisärmäisyydestä.

Otteita kirjoituksesta Helsingin Sanomat, tiistaina 23.
maaliskuuta 1982 Matti Tiihonen

Järjetön antitapahtuma Vanhalla Kaljalla ruumisarkussa

....

"Pyyhi niinku ahdistus mielestäsi", sanoo tyttö pojalle, ja
he nojailevat seinään Vanhalla. Etäällä samoissa
huoneissa on meneillään *multivisuaalinen antitapahtuma*

...

Antitapahtuman kuuluu nimensä mukaisesti olla
todellisuutta, ei taideteos. Ennalta annetussa lehdis-
tötiedotteessa on lisäämääre "muotokokeilu-vaihtoehto".
Mitään ei tapahdu, todellisuuttahan se on; tanssitaan.
Lavan edessä seisoo portti, jonka luokse yleisö kävelee
katsomaan veitsen survomista appelsiiniin tai säyseää
runkkausgallupia videotykiltä.

Markalla matka ylös

Otteita kirjoituksesta Iltasanomat Börje Sicruf

Vanhan valomerkki

Italialainen interiööri täyttää Vanhan ylioppilastalon salin ensimmäisenä. Yleisö etsii oikeaa paikkaa, sillä se haluaa tapahtumien ytimeen, kun lauantai-illan tapahtuma Varkaiden yö kapuaa viikonlopun partaalle.

Renessanssin valkeat purjeet kohoavat korkealle keltaisen valon parfyymissa. Tekniikka hurisee ja kiiltää tuoksutta. Absurdiksi mainostettu tunnelma on järjestyksessä. Se on järjestetty. Ja järjestäjiä on kymmenittäin ohjaajanaan ILKKA VOLANEN.

. . .

Houserockers täyttää jo täyttä *salia* hukkuvilla äänillään. Kun ilta on alkuunsa kyllästetty, saatetaan masennus viimeiseen leposijaansa, ainakin tältä illalta. Morkkis onkin mustanpainava. Satojen nuorten katseet maatuvat eteisen styroksarkussa. Sinne mahtui koko apatia julkisesti haudattavaksi. Jäljelle jäi Lammen joutsen, kevään kajo.

Diskon perinne painaa kaikesta huolimatta "multivisuaaliseen antitapahtuman" päälle. Orkesteri tietää sen, ja levittää kaikkia lävistävän viestinsä: "Minä olen syntynyt!" Edes yksi yhteinen unelma on toteutunut.

Varkaiden yö oli anniltaan runsas määrällisesti. Jokaiselle haluttiin antaa jotakin. Yrittämisen iloa ja toteuttamisen riemua ei tarvittu kehittää. Se pursuili jopa moottorisahamiehestä, joka *soitti* flyygelin polvilleen...

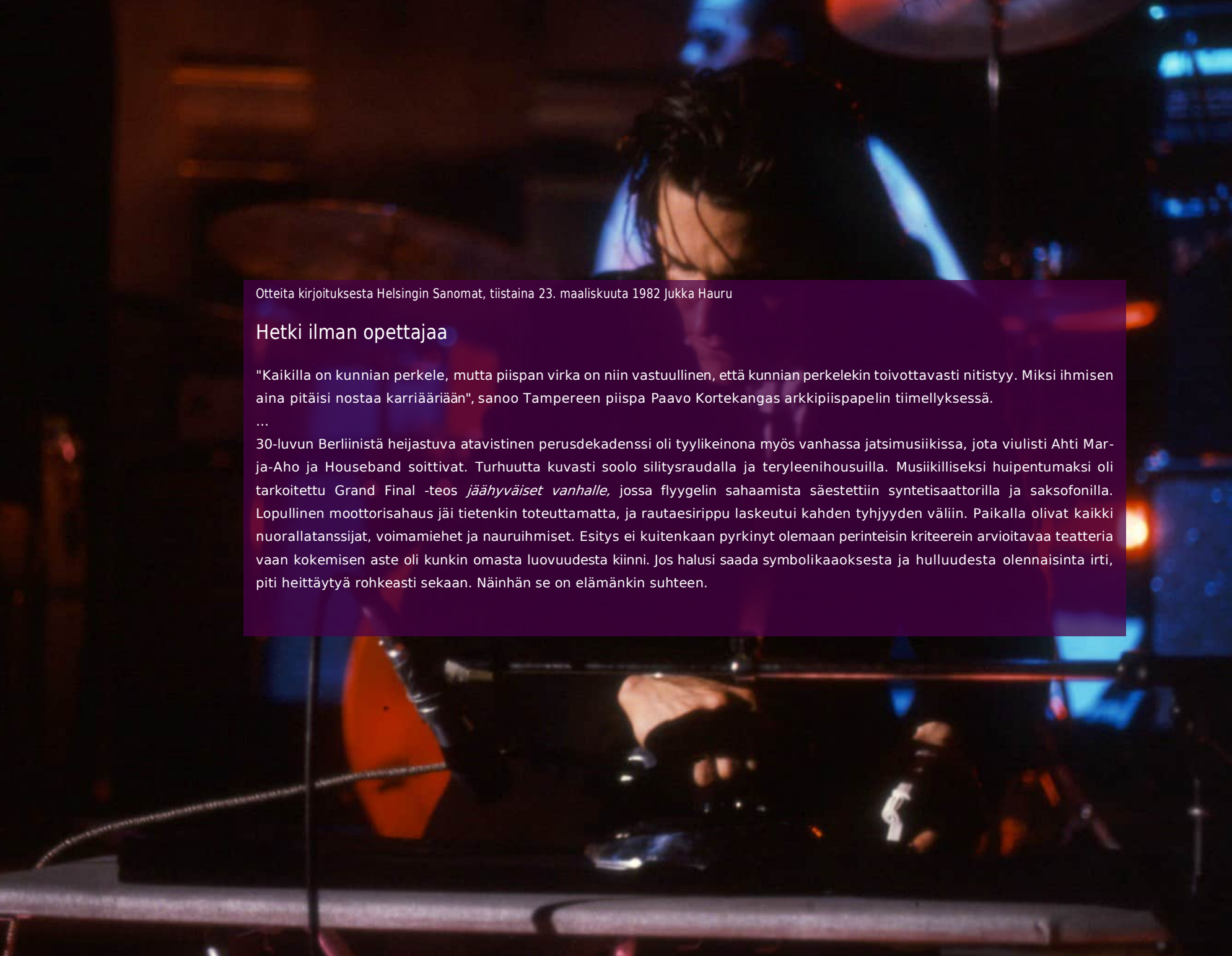

Otteita kirjoituksesta Helsingin Sanomat, tiistaina 23. maaliskuuta 1982
Kuutti Lavonen

Kevään valoa

Julkisuuden ja ivan ristipaineessa maailmaa hahmottava nuori taiteilijakuntamme on jo pitkään haaveillut yhteyksistä eri luovien virtojen välillä. Poikki taiteen on kaivattu ratsastaa kohti rikasta ja monimielistä, tässä sykkivää. Kokonaistaideteos, ihmisen sisällä voimakkaaksi elämykseksi rakentuva ilmaisu on kuitenkin täysin muuta kuin teatterineekereiden apokalyptinen sekoilu-sikailu Vanhalla lauantaina.

...Onneksi tästä absurdin maailmantuskan teatterista kotiin löydettyään heräsi aamulla todelliseen rituaaliin, kevään valoon.

Otteita kirjoituksesta Helsingin Sanomat, tiistaina 23. maaliskuuta 1982 Jukka Hauru

Hetki ilman opettajaa

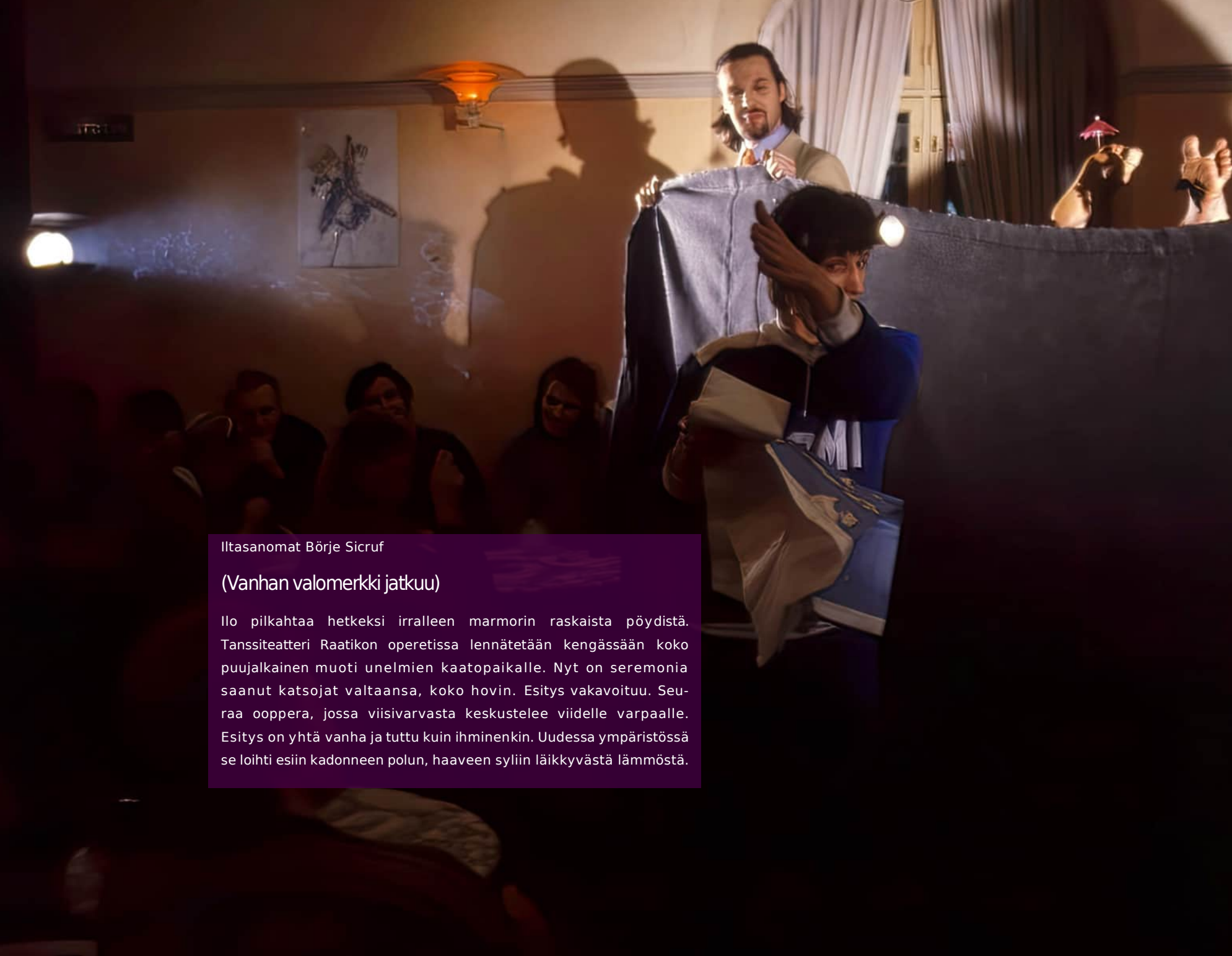
"Kaikilla on kunnian perkele, mutta piispan virka on niin vastuullinen, että kunnian perkelekin toivottavasti nitistyy. Miksi ihmisen aina pitäisi nostaa karriääriään", sanoo Tampereen piispa Paavo Kortekangas arkkipiispapelin tiimellyksessä.

...

30-luvun Berliinistä heijastuva atavistinen perusdekadenssi oli tyylikeinona myös vanhassa jatsimusiikissa, jota viulisti Ahti Marja-Aho ja Houseband soittivat. Turhuutta kuvasti soolo silitysraudalla ja teryleenihousuilla. Musiikilliseksi huipentumaksi oli tarkoitettu Grand Final -teos *jäähyväiset vanhalle*, jossa flyygelin sahaamista säestettiin syntetisaattorilla ja saksofonilla. Lopullinen moottorisahaus jäi tietenkin toteuttamatta, ja rautaesirippu laskeutui kahden tyhjyyden väliin. Paikalla olivat kaikki nuorallatanssijat, voimamiehet ja nauruihmiset. Esitys ei kuitenkaan pyrkinyt olemaan perinteisin kriteerein arvioitavaa teatteria vaan kokemisen aste oli kunkin omasta luovuudesta kiinni. Jos halusi saada symbolikaaoksesta ja hulluudesta olennaisinta irti, piti heittäytyä rohkeasti sekaan. Näinhän se on elämänkin suhteen.

Pekka Mandart esittää lyhytfilminsä

Iltaanomat Börje Sicruf

(Vanhan valomerkki jatkuu)

Ilo pilkahtaa hetkeksi irralleen marmorin raskaista pöydistä. Tanssiteatteri Raatikon operetissa lennätetään kengässään koko puujalkainen muoti unelmien kaatopaikalle. Nyt on seremonia saanut katsojat valtaansa, koko hovin. Esitys vakavoituu. Seuraa ooppera, jossa viisivarvasta keskustelee viidelle varpaalle. Esitys on yhtä vanha ja tuttu kuin ihminenkin. Uudessa ympäristössä se loihti esiin kadonneen polun, haaveen syliin läikkyvästä lämmöstä.

Grand Finale: Fonisti, Vinski flyygeli ja Ilkka syntetisaattorit

VILLAKOIRANÄYTTELY
AVAJAISET 16.3
KLO 10

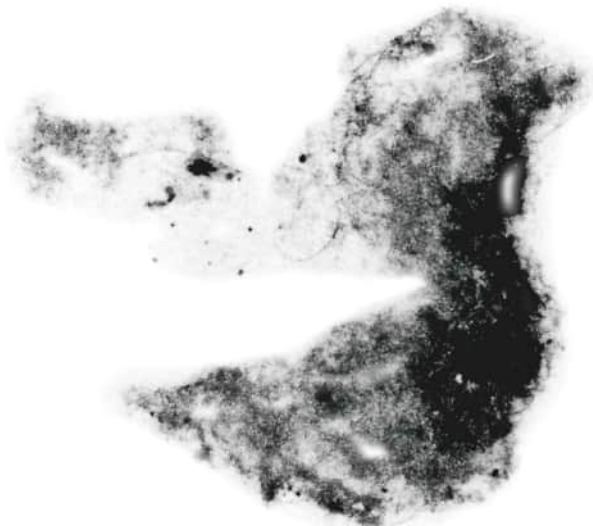
NÄYTTELY ON AVOINNA
KATUVILAN AUKIOLO-
AIKONA 20.3 SAAKKA

SMK = SUOMEN
MARKKA
DMK SAKSAN
MARKKA
RKR RUOTSIN
KRÖUNU

VILLAKOIRA ENNEN
JA JÄLKEEN PESUN.
HUOM.
PESUN AIKANA (VARSIN-
KIN KONEPESUN) VILLA-
KOIRA ON PIDETTÄVÄ
JONKIN VAATTEEN
TASKUSSA.
KO. TAPAUKSESSA ON
KÄYTETTY MYÖS HUH-
TELVAINETTA SÄHKÖI-
SYIDEN POISTAMISEKSI

JOKAISELLA
ON
OIKEUS
VILLAKOIRAAN,
MIELENOSOITUS
2.2.83
TULE
MUKAAN!

SINULLA ON
LAPSI
MUTTA ONKO
SINULLA
VILLA
KOIRA

TEKSTIT: JANI VOLANEN
VILLAKOIRAT JA MUUT
OUTI JA ALVIN, ANNA,
TARSA JA ILKKA
THANKS TO: LIISAN -
KATU 27, VINSKI, DAVE,
ALEKSANDRE DUMAS, LOTTA,
ANA, AMERIKA, HENÄ -
SIRKKA, SUOMEN HALLIT-
SIJAT, JULES VERNE,
HELSINGIN PUHELIN-
LAITOS JA PUHTAANA-
PITOLAITOS.
KIITOS, KIITOS!

ETEEPÄIN

En kokenut olevani ulkopuolella, en myöskään sisäpuolella.

Kokemukset Vanhalta, uusien tekijöiden teatterista, poliittisesta laululiikkeestä, rock-maailmasta sekä nykytanssista vahvistivat tunnettani olemisesta oikealla tiellä. Tikapuuteatterin 70-luku oli minulle teatterin tekemisen avautumista. Opin valosta suuntia ja kaluston käytön maksimoinnin. Ohjaajien, lavastajien ja näyttelijöiden lisäksi 70-luvun lopulla elämääni tuli koreografeja, jotka vetivät minut tanssiteatteriproduktioihin, aluksi lähinnä äänisuunnittelijana.

Valosuunnittelija Robert Ornbo avasi minulle valosuunnittelun ja additiivisen väriopin. Tästä tapaamisesta avautui valoajattelun ja -tekemisen uusi ilmaisuvoima. Näiden oppien innoittamana hankin kirjallisuutta valosuunnittelusta, väriopeista ja kuvataiteen perusteista.

Uusi suunta sai minut vaatimaan ja käyttämään aikaa sekä suunnitteluun että toteutukseen. Muutosta vahvistivat kohtaamiset taiteilijoiden, kuten Suomen Teatterikoulun ryhmien ja teatteriryhmä Porquettasin kanssa. Tärkeänä tukena oli myös Pekka Ojamaa.

Koko 70-luvun loppupuoli koulutuksineen ja festivaaleineen, antoi voimaa kurottautua eteenpäin. Lopulta Vanhan vallankumous hiipui, vuosia kestänyt toveriseura hajosi. Tikapuuteatteri myös väistyi vapaan taiteilijan sielun haasteiden tieltä. Laitostuvaa yhteisöä ei yksi mies jää kaipaamaan.

Tässä oli Vanhan ja Tikapuuteatterin koulujen anti. Olin valmis 80-luvulle.

VINO KULMA

```

2 WAIT 20
4 PRINT "VINO KULMA"
6 INPUT "MUSTAVATKA"
8 IF Q$="K" THEN
  INPUT "HATKA"; M
  "KUV/LEV"; K
10 INPUT "SU/KORKE"
12 P=24
20 Z=Y*M/P
22 A=SQR(H^2+T)
24 WAIT 120: G=SQR
30 D=F*K/A
40 B=F*K/G
42 PRINT "HATKA="

```

```

77 PRINT "AV-K="; INTA; CHR$(223)

```

```

78 PRINT USING "##.##"; "MTK="; M;
  "HAKK="; H

```

```

79 IF A<7 THEN 87

```

```

81 IF A>65 THEN 87

```

```

83 INPUT "WSI MTK"; M: IF M=X THEN R

```

```

85 GOSUB 25: GOTO 25

```

```

87 INPUT "WSI HAKK"; H: IF H=X THEN B

```

```

89 GOSUB 3

```

```

100 INPUT "SI

```

```

110 P=SQR

```

```

120 A=SQR

```

```

130 PRINT US

```

```

MTK=";

```

Valosta juten versio II

```

100 Input "signifikantius"; T

```

T = signifikantius

P = oikea etäisyys

R = kaavioist laatu

VALOSTA

```

1 WAIT 25

```

```

3 PRINT "VALOSTA"

```

```

5 CLEAR

```

```

7 INPUT "HAKK"; H, "HATKA"; M, "AV-KULMA"; A

```

```

9 WAIT 100

```

```

10 IF M<>X THEN GOSUB 100

```

```

11 IF H<>X THEN GOSUB 31 ELSE 37

```

```

12 IF M<>X THEN GOSUB 25 ELSE 55

```

```

13 IF A<>X THEN GOSUB 19 ELSE 75

```

```

15 WAIT 6: GOTO 16

```

```

16 PRINT "IDIOOT!!": GOTO 15

```

```

19 IF A<7 THEN BEEP 1: PRINT "AV-K="; A
  : INPUT "WSI="; A: GOTO 19

```

```

21 IF A>55 THEN BEEP 1: PRINT "AV-K="; A
  : INPUT "WSI="; A: GOTO 19

```

```

23 RETURN

```

```

25 IF M<9 THEN BEEP 1: PRINT "MTK="; M;
  : INPUT "WSI="; M: GOTO 25

```

```

27 IF H>25 THEN BEEP 1: PRINT "HAKK="; H
  : INPUT "WSI="; H: GOTO 25

```

```

29 RETURN

```

```

31 IF H<1 THEN BEEP 1: PRINT "HAKK="; H
  : INPUT "WSI="; H: GOTO 31

```

```

33 IF H>9 THEN BEEP 1: PRINT "HAKK="; H
  : INPUT "WSI="; H: GOTO 31

```

```

35 RETURN

```

```

M: GOSUB 100: GOTO 25

```

```

37 GOSUB 19: GOSUB 25

```

```

39 H=2*TAN(A/2)*M

```

```

41 PRINT USING "##.##"; "HAKKASUA";
  "MTK="; M;

```

```

42 PRINT "AV-K="; INTA; CHR$(223)

```

```

43 IF H<1 THEN 49

```

```

44 IF H>9 THEN 49

```

```

45 INPUT "WSI AV-K"; A: IF A=X
  THEN 13

```

```

47 GOSUB 19: GOSUB 39

```

```

49 INPUT "WSI MTK"; M: IF M=X
  THEN 12

```

```

51 GOSUB 25: GOTO 45

```

```

55 GOSUB 19: GOSUB 31

```

```

57 H=H/(2*TAN(A/2))

```

```

59 PRINT USING "##.##"; "HATKA="; M
  "HAKK="; H;

```

```

60 PRINT "AV-K="; INTA; CHR$(223)

```

```

61 IF M<2 THEN 69

```

```

63 IF M>25 THEN 69

```

```

65 INPUT "WSI AV-K"; A: IF A=X THEN 13

```

```

67 GOSUB 19: GOTO 57

```

```

69 INPUT "WSI HAKK"; H: IF H=X THEN 11

```

```

71 GOSUB 25: GOTO 65

```

GOSUB 200

GET 3.0" TAVIAI 002

SOITUS KÄYNNÄS 5 107

(H^2+T^2) 507

81(T) 322 507

100 207

110 207

120 207

130 207

140 207

150 207

160 207

170 207

180 207

190 207

200 207

210 207

220 207

230 207

240 207

250 207

260 207

270 207

280 207

290 207

300 207

310 207

320 207

330 207

340 207

350 207

360 207

370 207

380 207

REITTI JA LIITTEITÄ ELÄMÄÄN

Suomen Teatteritekniinen Liitto STTeL ry.

LAUSUNTO

Pyynnöstä todetaan, että Suomen Teatteritekniinen Liitto STTeL ry:n jäsen Ilkka Volanen on keskikoulun oppimäärän jälkeen toiminut erilaisissa teknisissä tehtävissä äänentoiston alalla vuodesta 1969 alkaen.

Vuonna 1970 Volanen aloitti toimintansa Vanhalla Ylioppilastalolla äänen tarkkailijana ja valojen hoitajana. Tänä aikana Volanen toteutti mm. Vanhan Ylioppilastalon äänentoistojärjestelmän suunnittelun ja toteuttamisen.

Samanaikaisesti Volanen on osallistunut äänitysten tekemiseen, joiden alue on ulottunut puheista konsertteihin.

Nykyisessä toimessaan Suomen Teatterikoulun Tikapuuteatterissa Volanen on toiminut vakituisena vuodesta 1974. Volanen on rakentanut Teatterikouluun äänentoistojärjestelmän ja sisäisen televisiojärjestelmän. Volanen osallistuu opetusvuoden aikana n. 10 näytelmän sekä valojen että tehosteiden tekoon. Valomiehenä hän on lisäksi kehittänyt teatterinsa sähkötekniikkaa.

Edellä olevaan vedoten voidaan todeta Volasen hankkineen käytännön tehtävissä Suomen Teatteritekniinen Liitto STTeL ry:n alkupalkkasopimuksen pätevyysvaatimusten edellyttämät vastaavat tiedot valo- ja tehostemestarin tehtävissä.

Kentällä oleva tilanne on sellainen, että teattereihin on vaikea saada ammatillisen peruskoulutuksen saaneita työntekijöitä, varsinkin kun peruskoulutus useihin teatteritekniisiin ammatteihin puuttuu kokonaan.

Liitto suosittaa Volaselle valomestarin ja/tai tehostemestarin ammattinimikettä.

Helsinki 1.11.1976

TAIDETEOLLINEN KORKEAKOULU

T O D I S T U S

valaistus- ja tehostemestari Ilkka Volanen on suorittanut taideteollisen korkeakoulun koulutuskeskuksen järjestämän sekä Suomen Teatterikoulun järjestämän täydennyskoulutuskurssin NÄYTTAMÖVALAISTUKSEN TYÖPAJA, jonka ohjelma ja kesto oli seuraava

aika ja paikka: 5.-16.6.1978 (yht. 80 t) Koiton teatterisali

AINE	MÄÄRÄ/t	LUENNOITSIJA
valo- ja värioppi	6	Matti Ristimäki
välineoppi	8	Juhani Leppänen
värioppi, valaistussuunnittelu, valaistusharjoitukset (maalattu, plastinen, viitteellinen lavastus), naamiot, automaatio teatterilavastuksessa	40	Gerdt Havner ja Gunnar Genheden (Ruotsi)
Kuvaprojektio ja valolavastus	18	Jan Brazda (Ruotsi)
Kurssin avaus ja loppuarvio	8	Paul Suominen

Exkursiot: Airamien valolaboratorio, Suomen Kansallisooppera, Helsingin Kaupunginteatteri

Helsingissä syyskuun 8 päivänä 1978

Nordiska teaterkommittén

Pohjoismainen teatterikomitea

Karlbergsvägen 44 6 tr. 113 34

Stockholm

TODISTUS

Täten todistetaan, että on osallistunut Pohjoismaisen teatterikomitean järjestämälle
jatkokoulutuskurssille "Valaistus taiteellisena ilmaisukeinona", viite n:o 6202. Kurssi järjestettiin Dramatiska Institutet'issa Tukholmassa
14.-18. elokuuta 1978 ja sen johtajana toimi Robert Ornbo Englannista.

Tukholmassa 18. elokuuta 1978

Lars Malmberg

Robert Ornbo

TEATTERIKORKEAKOULU

ERON MYÖNTÄMINEN

valaistus- ja tehostemestarille 14.1.1980

Teatterikorkeakoulun työsopimussuhteiselle valaistus- ja tehostemestari

Ilkka V o l a s e l l e myönnetään hänen pyytämänsä ero toimestaan 1 päivästä helmikuuta 1980 lukien.

rehtori

JAKELU: asianomainen

päätösarkisto

nimikirja

taloustoimisto

käyttöpäällikkö

TYÖHISTORIAA

1970-LUVULLA

TYÖELÄMÄ ALKOI

MENIN NAIMISIIN

SYNTYI LAPSI

PERUSTIN YRITYKSEN

TÄYDELLISYYDESTÄ PUUTTUI KOIRA, AUTO JA KESÄMÖKKI

TULI KONKURSSI

TULI AVIOERO

TULI MASENNUS

TULI VAPAUTUS ARMEIJASTA

TYÖT: 1969–1979

1969–1975	HYY:n kulttuurikeskus, välillä vakituisena
1974–1980	Tikapuuteatteri, valo- ja tehostemestari, luottamusmies, hallituksen jäsen, työsuojeluvaltuutettu
1969 -	DJ Afrodite-klubi, Natsa, Vanha yo-talo ja keikoilla
1970 -	Konserttimiksauksia Kulttuuritalolla, Finlandia-talolla, Vanhalla yo-talolla, Jäähallilla ja siellä täällä Suomessa

Näyttämötaide Tikapuuteatterissa (nämä muistan)

1974	Klaus Louhikon herra	Koiton sali	ohjaus Eija-Elina Bergholm	valosuunnittelu
1975	Paljonko rauta ja läski maksaa Moonin poika ei itke	Koiton sali YT studio	ohjaus Lasse Lindeman ohjaus Arto af Hällström	valo- ja äänisuunnittelu valosuunnittelu
1976	Kolme siskoa Kesäyön uni	Koiton sali Vanha yo-talo	ohjaus Ritva Siikala ohjaus Pentti Kotkaniemi	valosuunnittelu valo- ja äänisuunnittelu
1977	Herra Langen rikos Lasinen eläintarha Leonce ja Lena	Koiton sali Kalliolan vapaaopisto Säätytalo	ohjaus Arto af Hällström ohjaus Juha Malmivaara ohjaus Olli Tola	valosuunnittelu valosuunnittelu valosuunnittelu
1978	Noitavaino Simo Hurtta Girl's life Kavaluus ja rakkaus Pete Q Viulunsoittaja katolla	Koiton sali Koiton sali Teatteriryhmä Porquettas Koiton sali Koiton sali Turun ruotsalainen teatteri	ohjaus Tytti Oittinen ohjaus Kari Rentola ohjaus Raila Leppäkoski ohjaus Rudolf Penka ohjaus Arto af Hällström ohjaus Georg Malvius	valosuunnittelu valo- ja äänisuunnittelu valo- ja äänisuunnittelu valosuunnittelu valosuunnittelu valosuunnittelu

1979 Mies La Manchasta
Småborgare
Likaiset kädet
Parveke

Turun ruotsalainen teatteri
Svenska teaterskolan
Koiton sali
Koiton sali

ohjaus Georg Malvius
ohjaus Tytti Oittinen
ohjaus Raila Leppäkoski
ohjaus Arto af Hällström

- valosuunnittelu
- valo- ja äänisuunnittelu
- valo- ja äänisuunnittelu
- valosuunnittelu

Tanssitaide

1978 Auringon lapset

Tanssiteatteri Raatikko

koreografia Marjo Kuusela

äänisuunnittelu

[illegible]

